

Komparatívna analýza vzdelávacieho systému v Slovenskej republike a vo vybraných ázijských krajinách

Zadanie

Úloha č. 21-3.1 uložená ministrom školstva, pridelená ŠPÚ listom MŠVVaŠ SR sekciou regionálneho školstva pod č. 2013-18865/58232:3-925: spracovať komparatívnu analýzu vzdelávacieho systému v Slovenskej republike a v ázijských krajinách.

Autori: PhDr. Ľubica Bagalová, PhD., Ľubica Bizíková, PhDr. Zuzana Fatulová, PhD.

Obsah

1 TEORETICKÝ KONTEXT SLEDOVANEJ PROBLEMATIKY	6
2 ANALÝZA VYBRANÝCH VZDELÁVACÍCH SYSTÉMOV	6
2.1 Singapur	7
2.1.1 Štruktúra vzdelávacieho systému	8
2.1.2 Dĺžka povinného vzdelávania.....	9
2.1.3 Počet žiakov v triede	10
2.1.4 Povinné/nepovinné kurikulum.....	10
2.1.5 Príprava učiteľov	11
2.1.6 Stratégie vyučovania, metódy.....	13
2.2 Južná Kórea	14
2.2.1 Štruktúra vzdelávacieho systému	15
2.2.2 Dĺžka povinného vzdelávania.....	17
2.2.3 Počet žiakov v triede	17
2.2.5 Príprava učiteľov	18
2.2.6 Stratégie vyučovania, metódy.....	20
2.3 Taiwan	20
2.3.1 Štruktúra vzdelávacieho systému	21
2.3.3 Počet žiakov v triede	23
2.3.4 Povinné/nepovinné kurikulum.....	23
2.3.5 Príprava učiteľov	24
2.3.6 Stratégie vyučovania, metódy.....	25
2.4 Hongkong	25
2.4.1 Štruktúra vzdelávacieho systému	26
2.4.2 Dĺžka povinného vzdelávania.....	28
2.4.3 Počet žiakov v triede	28
2.4.4 Povinné/nepovinné kurikulum.....	29

2.4.5	Príprava učiteľov	31
2.4.6	Stratégie vyučovania, metódy.....	32
3	KOMPARÁCIA VZDELÁVACÍCH SYSTÉMOV	32
3.1	Štruktúra vzdelávacích systémov	32
3.2	Dĺžka povinného vzdelávania	34
3.3	Počet žiakov v triede	34
3.4	Povinné/nepovinné kurikulum.....	35
3.6	Stratégie vyučovania, metódy	40
4	ZHRNUTIE	42
	Vybrané rozdiely, komentáre, vyplývajúce závery:.....	44

Cieľ

Vzhľadom na vysokú úspešnosť žiakov vybraných ázijských vzdelávacích systémov v medzinárodných meraniach kognitívnych schopností (dokumentovanú globálnym indexom kognitívnych spôsobilostí a dosiahnutého vzdelania¹) a na medzinárodných olympiádach, je cieľom komparácie popísať a porovnať zvolené indikátory (pedagogické), ktoré ovplyvňujú kvalitu a efektívnosť vzdelávania.

Metodológia

Použitý globálny index kognitívne spôsobilosti a vzdelanie porovnáva výkony v 39 krajinách a regiónoch v dvoch kategóriách dosiahnutého vzdelania: po prvé kognitívne spôsobilosti a po druhé výsledky vzdelávania. Index poskytuje prehľad o relatívnej výkonnosti krajín na základe ich vzdelávacích výstupov. Výber porovnávaných vzdelávacích systémov sme uskutočnili na základe medzinárodných komparatívnych štúdií a správ. Komplexné údaje prináša Pearson The Learning Curve². Údaje a analýzy na týchto stránkach pomáhajú vládam, učiteľom a žiakom/študentom identifikovať spoločné prvky efektívneho vzdelávania. Pearson globálny index kognitívnych spôsobilostí a vzdelávania poskytuje prehľad o relatívnej výkonnosti krajín na základe ich vzdelávacích výstupov. Celkový index predstavuje vážený súčet týchto dvoch základných kategórií skóre (dve tretiny kognitívne spôsobilosti a jedna tretina úroveň dosiahnutého vzdelania). Každý ukazovateľ skóre sa vypočíta na základe normalizácie procesu z-skóre. Tento proces umožňuje porovnanie a agregáciu rôznych dátových súborov (na rôznych úrovniach) a bodovanie krajín na základe ich porovnávaného výkonu. Údaje sú aktuálne, boli zhromaždené a vypočítané v decembri 2013 a zverejnené v roku 2014. Výsledkom je rebríček s poradím krajín podľa dosiahnutého skóre, z ktorého sme pri výbere tiež vychádzali. Pri výpočte boli použité vzdelávacie výstupy medzinárodných porovnávacích štúdií PISA, TIMSS a PIRLS (čitateľská, matematická a prírodovedná gramotnosť a úroveň dosiahnutého vzdelania (výsledky súťaží, ceny, promócie). Sledujú aj spôsobilosti dospelých, ktorí opustili vzdelávací systém. Vo finálnej správe 2014 Education and skills for life (Vzdelávanie a zručnosti pre život) sa konštatuje, že východoázijské krajiny aj naďalej predbiehajú ostatné. Južná Kórea sa nachádza na vrchole rebríčku, nasledovaná Japonskom, Singapurom a Hongkongom, pričom posledné dve krajiny sú na dlhodobom vzostupe.

Pri výbere vzdelávacích systémov krajín na komparáciu sme vychádzali aj z výsledkov medzinárodnej porovnávacej štúdie PISA 2012.³ Na prvých priečkach v matematickej gramotnosti sa umiestnili krajiny: Šanghaj-Čína, Singapur, Hongkong Čína, Taiwan, Kórea. V čitateľskej a prírodovednej gramotnosti boli výsledky podobné. V čitateľskej gramotnosti

¹ Globálny index kognitívnych zručností bol prvýkrát publikovaný v novembri 2012 a aktualizovaný v súlade s najnovšími údajmi v januári 2014.

² Pearson je popredná svetová vzdelávacia spoločnosť (sídlo Londýn), ktorá poskytuje vzdelávacie materiály, technológie, hodnotenie a súvisiace služby pre učiteľov a študentov všetkých vekových kategórií v medzinárodnom meradle. Posledným zdrojom údajov je Správa The Learning Curve 2014.

³ <http://www.aktuality.sk/clanok/241407/testy-pisa-medzinarodne-testovanie-vzdelanost/>

sa na prvých priečkach umiestnili Šanghaj-Čína, Hongkong Čína, Singapur, Japonsko, Kórea. V prírodovednej gramotnosti sa na prvej priečke umiestnil Šanghaj-Čína, Hongkong Čína, Singapur, Japonsko.⁴ Na základe vyššie uvedeného sme na komparáciu zvolili krajiny Singapur, Južná Kórea, Taiwan, Hongkong.

Postupovali sme od analýzy vybraných vzdelávacích systémov ku ich komparácii. Cielene sme v uvedených krajinách skúmali najmä regionálne školstvo. Sledovali sme vybrané indikátory vzdelávania, ktoré sa premietajú do efektívnosti pedagogického procesu. Vzdelávací systém na Slovensku sme nepodrobili analýze vzhľadom na odbornú pôsobnosť zadávateľa a účely komparácie, charakterizujeme ho v kontexte s komparáciou (kap 3).

Teoreticky sme tiež vymedzili základné pojmy, ktoré sú v uvedenom význame použité v komparatívnej analýze.

Vzhľadom na kultúrne, hodnotové rozdiely, vzhľadom na vstup mnohých nezávislých premenných do komparatívnej analýzy, sú porovnávané vzdelávacie systémy vo svojej podstate neporovnateľné. Možné je len vybrať a charakterizovať podstatné vonkajšie rozdiely oproti vzdelávaciemu systému na Slovensku, napr. príklady dobrej praxe, nové vývinové trendy, využívané učebné stratégie, vyučovacie metódy, organizačné formy, organizáciu vyučovania a podobne a prípadne sa nimi inšpirovať.

V závere komparácie uvádzame zhrnutie, komentáre obsahujúce skúsenosti viacerých krajín, inšpiratívne postupy a príklady dobrej praxe k príslušnému indikátoru (kurzívou) a závery, ktoré z uvedeného vyplynuli.

4

http://www.nucem.sk/documents//27/medzinarodne_merania/pisa/publikacie_a_diseminacia/4_ine/PISA_2012_prezentacia.pdf

1 TEORETICKÝ KONTEXT SLEDOVANEJ PROBLEMATIKY

Analýza a porovnávanie (komparácia) predstavujú základné myšlienkové operácie, ktoré patria medzi najstaršie a najrozšírenejšie spôsoby skúmania sveta. Porovnávanie sa využíva nielen pri bežných činnostiach, ale aj ako rozšírený výskumný prístup v spoločensko-vednom výskume. Skúmaním vzdelávacích systémov a ich medzinárodným porovnávaním sa zaoberá komparatívna pedagogika.

Vzdelávací systém (education system) chápeme v širšom význame ako „súbor všetkých škôl, školských zariadení a iných vzdelávacích inštitúcií, ich pracovníkov, materiálnych a finančných prostriedkov, legislatívne úpravy, ktoré ako celok zaisťujú v štáte (alebo menšom územnom celku) realizáciu vzdelávania. Tento súbor predstavuje systém, pretože má ustálenú štruktúru, regulované fungovanie a vzťahy s inými systémami spoločnosti.“⁵ Riadenie vzdelávacieho systému v štáte určuje stratégia vzdelávacej politiky a je uskutočňovaná štátnou správou v školstve.

Kvalitu vzdelávania pre potreby tejto štúdie vnímame vo význame evalvačnom, t. j. ako úroveň produkcie (vzdelávacích výstupov) vytváraných jednotlivou školou, súborom škôl určitého druhu alebo stupňa, alebo celým vzdelávacím systémom krajiny. O kvalite výučby vypovedajú v tomto zmysle parametre: procesuálne, rezultačné – výstupy zo vzdelávania, zvlášť dosahované výsledky prostredníctvom vyučovania, parametre klímy triedy a školy. Výučbu ovplyvňuje veľký počet premenných, ktoré môžu byť zisťované dielčimi výskumnými prístupmi. Autori sa zhodujú v tom, že nie je k dispozícii výskumná procedúra, ktorá by umožňovala vyhodnocovanie komplexnej kvality vyučovania. Efektívnosť vzdelávania komplexne vyjadruje, za akých podmienok vedú určité vstupy vzdelávacích procesov k určitým výstupom (vzdelávacím výsledkom). Vzhľadom na to, že komparatívna analýza vychádza prevažne z vyššie uvedených medzinárodných výskumných štúdií (s. 5), pracuje prevažne s rezultačnými parametrami – vzdelávacími výsledkami, čiastočne s procesuálnymi parametrami.

2 ANALÝZA VYBRANÝCH VZDELÁVACÍCH SYSTÉMOV

Vzhľadom na rozsah, cieľ štúdie a v kontexte s teoretickým vymedzením pojmov sme pri analýze vzdelávacích systémov zvolených krajín sledovali šesť vybraných indikátorov:

⁵ Prucha, J.-Walterová, E.-Mareš, J. 2013. *Pedagogický slovník*: Sedmé, aktualizované a rozšírené vydání. Praha : Portál. ISBN978-80-262-0403-9. s. 368.

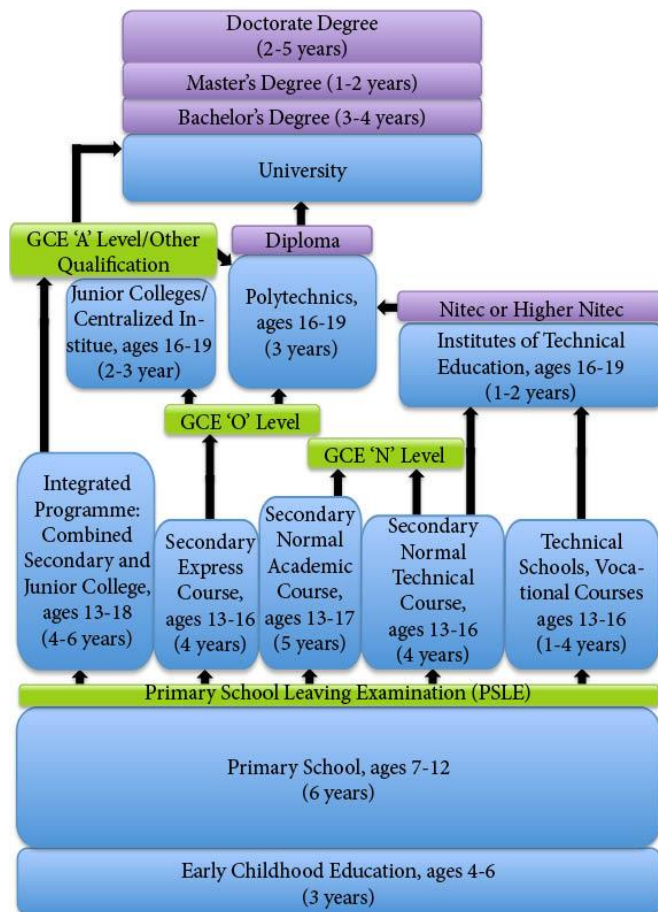
1. štruktúra vzdelávacieho systému (grafické znázornenie štruktúry vzdelávacích systémov uvádzame kvôli autentickým názvom v anglickom jazyku, znázornenie dopĺňa opis jednotlivých komponentov)
2. dĺžka povinného vzdelávania
3. počet žiakov v triede
4. povinné/nepovinné (výberové) kurikulum
5. stratégie vyučovania a vyučovacie metódy
6. príprava učiteľov

2.1 Singapur

Singapurská republika je ostrovný a mestský štát. V ázijskom regióne je špecifický tým, že je jediným štátom, ktorý má na prvom mieste úradných jazykov angličtinu. Ide o parlamentnú republiku, pričom jej úradnými jazykmi sú angličtina, čínština, malajčina a tamilčina. Celkový počet obyvateľov je 4 987 600, z toho je 3 200 700 obyvateľov s občianstvom a 533 200 s trvalým pobytom. Singapur má jedno z najvyšších percent počtu cudzincov, až 36 % populácie. Percento nezamestnanosti činí - 1,8%.⁶

⁶ <http://sk.wikipedia.org/wiki/Singapur>

2.1.1 Štruktúra vzdelávacieho systému

Obr. 1 Štruktúra vzdelávacieho systému v Singapure

Zdroj: <http://www.ncee.org/programs-affiliates/center-on-international-education-benchmarking/top-performing-countries/singapore-overview/singapore-instructional-systems/>

V Singapure je povinná šesťročná školská dochádzka. I keď počtom rokov je to najnižšia povinná školská dochádzka z pomedzi „top“ krajín testovaných v rámci PISA, takmer všetci žiaci pokračujú ďalšie štyri roky v štúdiu. Vzdelávací systém sa skladá z primárnej školy⁷ (primary school – ISCED1) v trvaní 6 rokov, 4 roky strednej školy (nižšie sekundárne vzdelávanie – ISCED2). Povinná školská dochádzka končí vo veku 16 rokov. Nasledujú jeden až tri roky vyššieho sekundárneho vzdelávania (ISCED3), ktoré žiaci ukončujú vo veku 17 až 19 rokov. V štúdiu môžu pokračovať buď na vysokých školách alebo v inštitúciách odborného vzdelávania.

Po ukončení primárnej školy a vykonaní záverečnej skúšky (Primary School Leaving Exam - PSLE) sú žiaci na základe výsledkov zoradení do poradia a majú rozličné možnosti pokračovania v štúdiu (diverzifikácia vzdelávania od 13 rokov). Žiaci zaujímaví sa o univerzitné vzdelanie môžu začať integračný program, ktorý kombinuje sekundárnu školu

⁷ Keby sme použili u nás zaužívanú terminológiu, ide o 1. stupeň ZŠ, ale v trvaní 1. až 6. ročník.

(vek 13-16) s juniorskou univerzitou (16-18), alebo sekundárny expresný kurz (vek 13-16). Oba spôsoby vedú k získaniu Všeobecného vzdelávacieho certifikátu (General Certificate of education-GCE) O-levels a A-levels, pričom O-levels je skúška na konci strednej školy vo veku 16 rokov a A-levels na konci junior college vo veku 18 rokov. Alternatívne študenti môžu nastúpiť do sekundárneho klasického akademického vzdelávania (secondary normal academic course), ktorý smeruje ku GCE certifikátu O-úroveň alebo A úroveň v závislosti od výkonu študenta. Skúšky sa odlišujú úrovňou náročnosti, žiaci, ktorí si vyberú skúšky N-level, môžu študovať ešte dodatočne jeden rok a následne zložiť skúšku O-levels. Žiaci, ktorí úspešne zložia skúšku GCE O-levels, môžu pokračovať v štúdiu na junior college so skúškou A-levels na konci štúdia, alebo môžu v štúdiu pokračovať na polytechnickej škole pre odborné vzdelávanie. Žiaci, ktorí sa nezaujmajú o integračný kurz, sekundárny expresný kurz alebo klasický akademický kurz (integrated course, secondary express course, normal academic course) majú možnosť študovať v technickom smere (normal technical course), ktorý tiež končí maturitou GCE, úroveň N. Prípadne žiaci, ktorí si zvolia technickú alebo odbornú školu vo veku 13 rokov, postupujú na Vyšší inštitút technického vzdelávania vo veku 16 rokov. Expresné kurzy, klasické akademické kurzy a normálne technické kurzy (express, normal academic, normal technical courses) majú približne rovnaké predmety. Diferenciácia je skôr v úrovni zložitosti materiálov a projektov než v obsahu. Významné rozdiely v obsahu sú v post-sekundárnej úrovni (vo veku 16-18).⁸

Približne 60% žiakov po primárnej škole pokračuje na expresné alebo pre-univerzitné vzdelávanie. Takmer všetci ostatní žiaci študujú v normálnom akademickom smere alebo v technickom smere. 30% študentov pokračuje vo vyššom sekundárnom vzdelávaní na junior high school, 40% študuje v oblasti polytechniky a 20% študentov smeruje do Inštitútov technického vzdelávania (Institutes of Technical Education). Tieto možnosti vedú k vyššiemu vzdelaniu, od vysokej školy na vyššie odborné a technické vzdelávanie. Všetky tieto možnosti smerujú k pomoci študentom rozvinúť ich celkový potenciál a uplatnenie v ďalšom živote. V konečnom dôsledku **vyššie sekundárne vzdelávanie ukončuje viac ako 98% žiakov.**

2.1.2 Dĺžka povinného vzdelávania

Singapurské regionálne školstvo je charakteristické tým, že má iba 6-ročnú povinnú školskú dochádzku a je členené na školy pre žiakov od 7 do 12 rokov - primárne školy (Primary Schools). Od 13-16 rokov sa žiaci zaraďujú podľa výsledkov testovania (v 12-tich rokoch) do niektorého typu školy na úrovni nižšieho sekundárneho vzdelávania (Secondary School).

Štúdium na strednej škole nie je obligatórne, školy majú kombinácie všeobecného a odborného vzdelávania, do ktorých žiaci postupujú podľa prísne monitorovaných výsledkov v národnom testovaní. Rozdelenie žiakov podľa ich výsledkov v rámci národných meraní vykonáva ministerstvo školstva, pričom zaručí nestrannosť a objektivnosť zaradenia žiaka.

⁸ <http://pmg.sg/education-education-system-overview/>

2.1.3 Počet žiakov v triede

Väčšina škôl na úrovni primárneho (ISCED1) a nižšieho sekundárneho vzdelávania (ISCED2) má počet žiakov v triede 40 a menej, prvý a druhý ročník primárnej školy má počet žiakov 30 a menej.⁹

2.1.4 Povinné/nepovinné kurikulum

Singapurské ministerstvo školstva dohliada na rozvoj národného kurikula, ktoré obsahuje žiaduce výstupy zo vzdelávania (Desired Outcomes of Education). Požadovanými výstupmi sú vynikajúce výsledky žiakov v oblastiach: životné zručnosti, vedomosti a zručnosti z predmetov, ktoré sú zoskupené v ôsmich skupinách základných spôsobilostí, zručností a hodnôt: rozvoj osobnosti, manažérske spôsobilosti, sociálne a kooperatívne spôsobilosti, čítanie, písanie a počítanie, komunikačné zručnosti, informačné spôsobilosti, mentálne schopnosti a spôsobilosti, tvorivosť a zručnosti potrebné pre aplikáciu vedomostí.

Kurikulum na základnej škole je zamerané na to, aby študenti dobre pochopili anglický jazyk, materinský jazyk (výučba v materinskom jazyku je k dispozícii pre čínsky, malay a tamil hovoriacich študentov) a matematiku. K dispozícii je tiež niekoľko ďalších kurikulov predmetov, vrátane občianskej a mravnej výchovy, pastoračnej starostlivosti a kariérneho poradenstva, výchovy k národnému povedomiu, telesnej výchovy a projektovej práce. Prírodné vedy (science) a spoločenské vedy sú zahrnuté v neskorších obdobiach primárneho vzdelávania (ISCED1).

Do roku 2005 boli študenti v primárnom vzdelávaní¹⁰ delení do troch samostatných výkonnostných skupín. Žiaci sa učili rovnaké predmety, kurikulum zahŕňalo odlišnú úroveň náročnosti založenú na schopnostiach žiakov. **V súčasnosti sú žiaci väčšinou zaradení v skupinách na základe predmetového, nie výkonnostného prístupu, takže sa môžu kombinovať predmety s úrovňami kompetencií na základe vzdelávacích potrieb žiakov.** Tento jav pokračuje aj na strednej škole. Hoci sú žiaci delení do skupín, na začiatku strednej školy je stanovené národné kurikulum pre žiakov vo veku 12-16 rokov. Národné kurikulum je v podstate pre všetky skupiny rovnaké, ale od žiakov v najnáročnejšej skupine sa očakáva preukázanie vyššieho stupňa osvojenia si príslušnej kompetencie. Hlavné predmety v nižšom sekundárnom vzdelávaní (ISCED 2) sú: angličtina, materinský jazyk, matematika, prírodné vedy, literatúra, história, zemepis, umenie, remeslo a dizajn, technológie a domáca ekonomika. Študenti musia navštevovať niekoľko neklasifikovaných predmetov (non-exam) a to sú: občianska výchova a mravná výchova, telesná výchova, hudba a pracovné vyučovanie. Študenti na vyššej sekundárnej úrovni majú minimálne 8 hodín predmetov v týždni na A úrovni (tieto si študenti volia) a navyše štyri hodiny týždenne sú venované občianskemu a morálnemu vzdelávaniu a telesnej výchove.

⁹ <http://www.moe.gov.sg/media/parliamentary-replies/2012/04/target-class-size-in-primary-a.php>

¹⁰ 1. až 6 ročník

Univerzitná skupina žiakov (university-bound students) pracuje na interdisciplinárnej projektovej práci zameranej na podporu spolupráce pri riešení problémov, podporu gramotnosti, komunikačného a kreatívneho myslenia.

Ministerstvo školstva významným spôsobom kontroluje ako je vzdelávací program realizovaný. **Podporuje sa prechod od výučby založenej na výklade učiteľa** (u nás frontálna transmisívna metóda) **a na memorovaní žiakov k požiadavke na aktívne zapojenie študentov a využitie ich kreativity.** Vzhľadom k tejto skutočnosti sa ministerskí úradníci pravidelne stretávajú s vedúcimi pracovníkmi škôl a vytvárajú rozsiahly rad možností profesijného rozvoja pre učiteľov. **Avšak v posledných rokoch sa ministerstvo usiluje uvoľniť svoju kontrolu nad kurikulumom, školy si môžu prispôbiť rámcové kurikulum podľa potrieb svojich žiakov.**

Singapur je veľmi dobre známy inovatívnymi prístupmi vo vyučovaní matematiky. Prístup Singapuru k výučbe matematiky sa postupne rozvíja od roku 1980 a je zameraný na ovládanie podstatných matematických pojmov. **Úlohou učiteľa je vštepiť „cit pre matematiku“** (schopnosť matematického myslenia) **žiakom, aby dokázali riešiť neznámy matematický problém/úlohu bez prvotného biff'ovania.** Učítelia sa spoliehajú na vizuálne pomôcky a aplikujú prístup, pri ktorom neexistuje iba jedno správne riešenie (divergentné myslenie)¹¹. Výsledkom je, že ak v Singapore žiaci končia šiestu triedu základnej školy, majú približne rovnaké matematické kompetencie ako americkí žiaci končiaci ôsmy ročník. Všetci učítelia v Singapore musia absolvovať školenie týkajúce sa didaktických prístupov v matematike. **Týmto prístupom sa inšpirujú učítelia v prírodných a spoločenských vedách, kde je vzdelávanie prezentované ako forma skúmania a učiteľ zdôrazňuje, že nielen jedna odpoveď je správna,** čo sa uplatňuje aj v kreatívnych disciplínach, ako sú napríklad humanitné vedy.¹²

2.1.5 Príprava učiteľov

Výber učiteľov a ich príprava sú základom úspechu výchovno-vzdelávacieho procesu. Podľa McKinseyho štúdie **kvalita školy nepresiahne kvalitu učiteľa,** preto sa kladú prísne požiadavky na výber budúcich učiteľov. Kritériá výberu, ako aj hodnotenie počas štúdia a počas praxe budúcich učiteľov je veľmi prísne a náročné, ale zaručuje následnú vysokú kvalitu učenia a výchovno-vzdelávacieho procesu. Učiteľmi sa môžu stať (a ostať nimi) naozaj len najlepší adepti. Pre výber riaditeľov škôl platí tiež prísny proces posudzovania tzv. vodcovských schopností, ktoré však zahŕňajú aj osobnostné charakteristiky, schopnosť reagovať v stresových podmienkach, prosociálne uvažovanie a konanie. Platí aj princíp rotácie riaditeľov škôl - po šiestich rokoch v pozícii riaditeľa v jednej škole musí byť riaditeľ / riaditeľka preradený/preradená na inú školu (aj v prípade spokojnosti s jeho/jej prácou), resp.

¹¹ Podrobnejšie v komentároch na s. 49.

¹² <http://www.ncee.org/programs-affiliates/center-on-international-education-benchmarking/top-performing-countries/singapore-overview/singapore-instructional-systems/>

môže postúpiť na miesto tzv. superintendatna (má na starosti metodickú pomoc pre 13 škôl), miesto na ministerstve školstva a pod.

Učitelia v rámci kariérneho postupu sú každoročne hodnotení – systémy hodnotenia sú inšpirované nadnárodnými spoločnosťami s dôrazom na kvalitu vyučovania a poskytovania optimálnych podmienok na učenie sa žiakov. V prípade dlhodobjšieho negatívneho hodnotenia a nedostatočnej nápravy pri prístupe učiteľa k žiakom, môže byť učiteľ (aj riaditeľ školy) prepustený zo školstva. Všetci učitelia, odborní a nepedagogickí zamestnanci základných a stredných škôl sú zamestnancami ministerstva školstva.

Vypracované sú mechanizmy podpory v rámci celoživotného vzdelávania sa učiteľov a riaditeľov škôl, ako aj podpora pre rôzne programy škôl a systém finančnej podpory inovácie v školách, spolupráce so všetkými zainteresovanými zložkami (najmä stredné školy a ekonomický sektor). Dôležitosť učiteľov a ich prípravy sa odráža v prepracovanom systéme kariérneho postupu a možností odborného rastu učiteľov, v podpore vzájomnej motivácie (systém spolupráce škôl, uvádzania príkladov dobrej praxe, inšpirujúce študijné cesty v zahraničí) a v systéme každoročného hodnotenia učiteľov.¹³

V Singapore sú učitelia vyberaní z prvej tretiny úspešne končiacich študentov. Učiteľom je iba každý ôsmy žiadateľ o prijatie do vzdelávacích programov pre učiteľov, a to iba po náročnom prijímacom procese. Tí, ktorí sú prijímaní, musia ukončiť štúdium skúškami na úrovni A. Ďalej nasleduje mnoho krokov zameraných na osobnostné predpoklady. Učiteľské povolanie je vysoko akceptované, pretože všetci vedia, aké náročné je stať sa učiteľom.

Všetci učitelia sú vzdelávaní v Národnom ústave vzdelávania - NIE (National Institute of Education), ktorý ponúka bakalárske a postgraduálne tituly. Osemdesiat percent z prijatých uchádzačov pred vstupom do programu vzdelávania učiteľov už získalo bakalársky titul v predmete, ktorý budú učiť. **Počas prípravy na učiteľskú profesiu dostávajú kandidáti mesačné štipendium vo výške 60 % z východiskového platu učiteľov a ich školné je hradené ministerstvom školstva.** Po ukončení vzdelávania sa musia učitelia zaviazať na tri roky pre prácu učiteľa.

Národný ústav vzdelávania sa nachádza v Nanyang Technological University, v jednej z najprestížnejších inštitúcií v hierarchii singapurského vysokoškolského vzdelávania. Existujú rôzne programy pre adeptov na pozíciu učiteľa, v závislosti od vedomostí adepta pri vstupe do programu. K programom patrí Diplom vo vzdelávaní (Diploma in Education), Postgraduálny diplom v oblasti vzdelávania (Postgraduate Diploma in Education) a Bakalárske vzdelávanie v umení a vede (Bachelor of Arts/Science Education) a trvajú 2-4 roky. Programy na NIE sú zamerané viac na všeobecnú pedagogiku, didaktiku, pedagogickú psychológiu

¹³ Tomková, E. 2014 Správa zo služobnej cesty. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR

a a medzipredmetové vzťahy vo vzdelávacej oblasti, kde patrie príslušné predmety, než na výsostne akademické vzdelávanie v rámci určitého predmetu. Čo znamená, že nikto sa nemôže stať učiteľom v Singapure bez zvládnutia predmetu (a didaktiky predmetu), ktorý má vyučovať na vysokej úrovni. Kurikulum, z ktorého vzdelávanie učiteľov vychádza, je priebežne aktualizované tak, aby odrážalo meniace sa potreby singapurského vzdelávacieho systému.

Kariérne stupne

K dispozícii sú tri smery učiteľskej kariéry: vyučovací, manažérsky (líderský) a špecializovaný smer. Vo vyučovacom smere učiteľia pracujú na tom, aby sa stali „Principal Master Teachers“. Učiteľia, ktorí sú absolventmi manažérského smeru, môžu byť povýšení z vedúcej pozície v škole na pozíciu generálneho riaditeľa školstva, vzdelávania (Director-General of Education). V špecializovanom smere sú učiteľia zameraní na výskum a vzdelávaciu politiku s možnosťou dosiahnutia najvyššej pozície vedúci špecialista (Chief Specialist). Na každej úrovni je platový postup a možnosti ďalšieho vzdelávania. Všetci učiteľia sú po dobu troch rokov sledovaní, aby sa určilo, ktorý profesijný smer im bude najlepšie vyhovovať.

Singapurské školy pracujú podľa presvedčenia, že zlé vedenie je hlavným dôvodom školskej neúspešnosti a výberom talentovaných jedincov na začiatku ich kariéry, investíciami do nich môžu tomuto problému predísť.

2.1.6 Stratégie vyučovania, metódy

V roku 1997 vyhlásilo ministerstvo školstva výzvu „Školy, ktoré myslia“, Učiaci sa národ“ („Thinking Schools“, „Learning Nation“) a v roku 2004 výzvu Menej učiť, viac sa naučiť („Teach Less, Learn More – TLLM“) kde je prezentovaná potreba zvýšenia kvality interakcie učiteľa s každým jeho žiakom a s triedou. Výzva **Teach Less, Learn More** sa snaží odpovedať na základné otázky: **PREČO UČÍME** (učíme pre porozumenie a nielen pre úspešné absolvovanie skúšok, učíme žiaka ako osobnosť, teda nie len sprostredkovanie vedomostí, ale aj výchova charakteru), **ČO UČÍME** (redukcia kurikula, príprava na potreby praxe v globalizovanom svete – kritické myslenie, schopnosť riešiť problémy a výzvy v 21. storočí a v globalizovanom svete) a **AKO UČÍME** (pri učení neexistuje jedna najúspešnejšia metóda, nevyhnutné je každodenne prispôbovať učenie potrebám jednotlivých žiakov, ich temperamentu a schopnostiam, pričom cieľom je naučiť ich uvažovať samostatne a nezávisle od „autorít“, podpora samoučenia, predchádzanie strate záujmu o učenie u žiakov, podpora aktívneho a nezávislého učenia sa, ale aj kooperácie medzi žiakmi, redukcia domácich úloh a preťaženia žiakov). Nevyhnutná je motivácia žiakov pre učenie sa, potreba zvyšovania kvalít učiteľa, dôležitosť prostredia a mimokurikulárne aktivity – zvyšovania pocitu náležitosti ku komunite, praktické činy a aktivity žiakov a škôl v prospech charity, konkrétna pomoc tým, ktorí ju potrebujú.

Deklarovaným cieľom ministerstva školstva je **holistický prístup** k vzdelávaniu a rozvíjanie potenciálu každého žiaka pod heslom „Každá škola je dobrá škola“ – „Every school is a good school“. To však neznamená, **že majú byť školy rovnaké, ale skôr majú nájsť svoje silné charakteristiky a poskytovať tak žiakom, podľa ich individuálnych potrieb, čo najlepšiu**

formu vzdelávania. Dobrou školou je taká škola, ktorá sa skutočne zaujíma o žiaka, jeho prosperitu a prípravu na budúcu kariéru, stará sa a motivuje ho k čo najlepším výsledkom a prispieva k pozitívnemu formovaniu jeho charakteru. Študijné a osobnostné záujmy každého žiaka sú v strede pozornosti každej školy s cieľom poskytnúť mu čo najviac pozitívnych príkladov a možností pre formovanie charakteru. Dôležitá je dôvera žiakov, pocit spokojnosti a bezpečia v školskom prostredí. Dôraz sa kladie aj na prevenciu ochorení (skolióza, myopia, poruchy príjmu potravy) a zdravý životný štýl.

Dôraz sa nekladie na dobré výsledky v testovaní, ale na výchovu charakteru a hodnôt, životné a sociálne zručnosti a na „navigačné“ spôsobilosti, schopnosti a zručnosti – schopnosť správne analyzovať situáciu, kritické myslenie, spôsobilosť riešiť problémy, spôsobilosti a zručnosti spolupráce, sebaovládanie, spôsobilosť myslieť globálne a byť pripravený pomôcť komunite (dôraz na tzv. co-curricular activities) a byť citlivý k prejavom a požiadavkam iných kultúr. Dôvodom je, aby boli žiaci pripravení na výzvy, ktorým budú musieť čeliť ako dospelí v 21. storočí, ktoré je charakteristické globalizáciou a informatizáciou.¹⁴

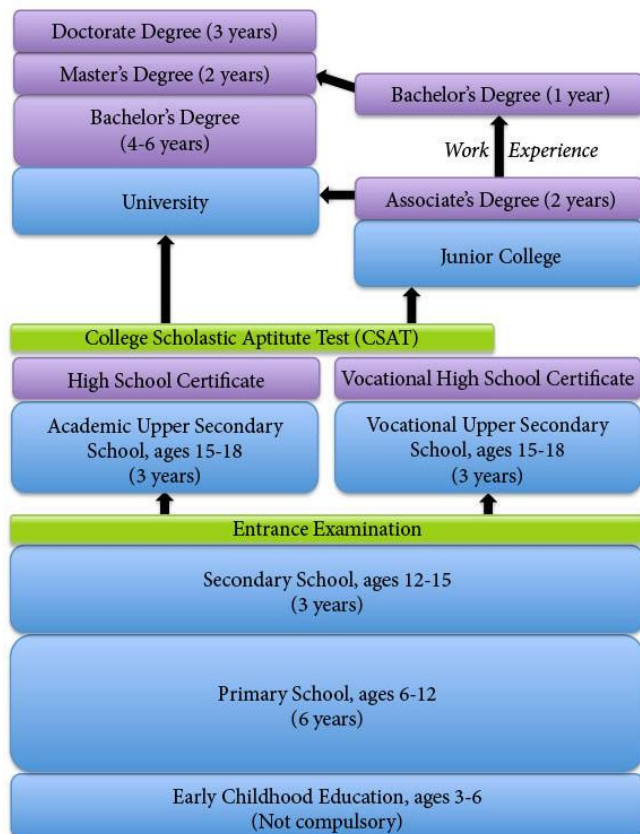
2.2 Južná Kórea

Oficiálny názov je Kórejská republika a hlavným mestom je Soul s približne 11 miliónmi obyvateľov. Kórejská republika leží na juhu kórejského polostrova, v kontexte s počtom obyvateľstva je na 26. mieste v svetovom rebríčku krajín, má 48,4 milióna obyvateľov. Susedí so Severnou Kóreou a Japonskom. Kórejská republika sa člení na 8 provincií a ostrov, Čedžu-do je autonómnou oblasťou. Kórejská republika je parlamentnou demokraciou prezidentského typu. Celkový hrubý domáci produkt v roku 2013 bol 1.259 biliónov dolárov. Platobnou menou je kórejský won. Južná Kórea je dnes ekonomicky prosperujúca aj vďaka nadšeniu ľudí pre vzdelávanie. Vzdelávanie je jedným z kľúčových faktorov, ktoré umožnili jej ekonomický rast.¹⁵

¹⁴ Tomková, E. 2014. Správa zo služobnej cesty. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR.

¹⁵ http://sk.wikipedia.org/wiki/%C5%A0kolstvo_v_Ju%C5%BEnej_K%C3%B3rei

2.2.1 Štruktúra vzdelávacieho systému

Obr. 2 Štruktúra vzdelávacieho systému v Južnej Kórei

Zdroj: <http://www.ncee.org/programs-affiliates/center-on-international-education-benchmarking/top-performing-countries/south-korea-overview/south-korea-instructional-systems/>

Moderný školský systém je založený na štruktúre ročníkovej skladby 6-3-3-4. To znamená 6 rokov základnej/prímárnej školy (elementary school), 3 roky trvajúce nižšie sekundárne vzdelávanie (junior high school), 3 roky vyššie stredné vzdelávanie (senior high school), 4 roky vysokoškolské vzdelávanie.

Materská škola je určená pre deti vo veku 3-7 rokov. Predškolské vzdelávanie je dobrovoľné, avšak rodičia ho vnímajú ako základ pre úspešné napredovanie v škole. Vzdelávanie v materskej škole vyzerá podobne ako v základnej škole. Deti sú delené do tried, vpredu stojí učiteľ a v stanovený čas sa realizujú stanovené činnosti. Kvôli súťaživosti medzi deťmi v materskej škole je výučba intenzívna a deti dostávajú množstvo domácich úloh. Výučba v škôlke prebieha v dopoludňajších hodinách. Odpolednia navštevujú deti rôzne krúžky. Napríklad klavír, husle, výtvarnú výchovu, taekwondo, balet, futbal či krúžok matematiky.

Školský rok na základných školách (ISCED1 a ISCED2) je rozdelený na dva polroky. Prvý trvá od marca do konca júla a druhý od septembra do januára. Medzi polrokmi sú letné a zimné prázdniny. Avšak v prvých a posledných desiatich dňoch prázdnin (zimných i letných) je tzv. nepovinná poldenná školská dochádzka. Zaujímavosťou je, že poldenného

vyučovania sa zúčastňuje väčšina žiakov, pretože chcú byť úspešnejší ako ostatní. Z daného vyplýva, že reálne prázdniny majú žiaci v lete 10 dní a v zime 10 dní. Školská dochádzka je povinná minimálne 220 dní ročne. Žiak je hodnotený písmenami, pričom A je najlepšie a E najhoršie hodnotenie.

Vyučovanie sa začína o 8.00. Vyučovacie deň má 6 hodín v trvaní 45 minút. Bežné sú nulté hodiny (potom má vyučovacie deň 7 hodín). Po skončení vyučovania v základnej škole idú deti do zariadenia fungujúce ako „doučovňa“. Táto inštitúcia pripravuje žiakov na prijímacie pohovory na stredné a vysoké školy, doučujú učivo, na ktoré nie je v škole priestor. Môžeme konštatovať, že tieto inštitúcie vyplňajú medzery v škole. Rodičia týmto inštitúciám (Hagwon school) pripisujú často väčšiu dôležitosť ako klasickým školám a nemajú problém za ne doplácať nemalé finančné prostriedky. Mnohí žiaci po takomto dlhom vyučovacom dni pokračujú v štúdiu v knižnici. Domov prichádzajú zvyčajne po 22 hodine.

Typy stredných škôl sú gymnáziá (general/academic), špecializované školy - vocational/technical – žiaci sa vzdelávajú v tom, v čom sú výborní), odborné učilišťa (specialist/special). Na niektoré stredné školy sú žiaci prijímaní na základe výsledkov prijímacích testov a niektoré školy prijímajú študentov na základe počítačového systému lotérie (v závislosti od oblastí). Školy sú súkromné i verejné. V roku 2005 dokončilo strednú školu bez ohľadu na typ školy 97% študentov, čo je najvyššie percento, aké bolo kedy na svete namerané.

Na strednej škole sa začína deťom „vyučovacie peklo“, ktoré trvá tri roky (10., 11., 12. triedu). Vyučovanie sa začína o 8.00. Žiaci majú doobedňajšiu prestávku a 50 minút obedovú prestávku, popoludňajšie vyučovanie je realizované od 13.00-16.30 a je predĺžené o upratanie celej triedy. Žiakov je v triede približne 50-60. Cez vyučovanie nie je možnosť pýtať sa učiteľa na nepochopené učivo, ak je priestor, tak po hodine. Denný rozvrh je náročný. Po 11-tich vyučovacích hodinách (každá má 50 minút) pokračujú do inštitúcie Hagwon a domov prichádzajú približne o polnoci. Testy píše dvakrát za semester. Maturujú vo veku 18/19 rokov.

V kontexte odborných učilíšť v apríli 2007 vláda zmenila ich názov na Profesionálne stredné školy. Študenti končiaci na tomto type škôl majú prístup na vzdelávanie na vysokej škole. Na tomto type škôl si môžu žiaci voliť z nasledovných odborov: hospodárenie, technológia, obchod, rybárstvo a ekonomika. Prvý rok vyučovania prebieha podľa klasického vzdelávacieho programu, ďalšie dva sa zameriavajú na špecializáciu.

K maturitnej skúške sa študenti všeobecne učia mimoriadne obsiahle množstvo informácií a faktov, ktoré sa učia v podstate dňom i nocou. Je na nich vyvíjaný taký tlak a stres, že sa študenti neraz uchýľujú k sebevraždám. Maturitným dňom žije celá Kórea. Taxikári majú zákaz trúbiť, odborári nemôžu stávkovať, kórejské letectvo ruší svoje akcie a nadriadení dávajú príkaz svojim zamestnancom, aby prišli do práce neskôr a neblokovali preťaženú dopravu.

V priebehu dopoludnia sú na diaľniciach umiestnené špeciálne policajné eskorty pripravené za zvuku sirén prepraviť meškajúcich žiakov na miesto skúšky. Mnoho žiakov prespáva v škole, aby predišli možnosti meškať na testovanie¹⁶.

Tí žiaci, ktorí skončia štúdium v prvom percente najúspešnejších žiakov majú možnosť prijatia na jednu z najprestížnejších univerzít v Kórei – Soul National University, Korea University, Yonsei University. Pokiaľ žiak neuspel ako očakával, často odkladá štúdium na vysokej škole a skúša to o rok. Väčšina vysokých škôl požaduje i ústny pohovor. Bakalárske štúdium trvá na klasických i učiteľských (pedagogických) vysokých školách 4 roky, na profesných vysokých školách (z ktorých je 95% súkromných) iba dva roky. Väčšina žiakov má záujem iba o bakalársky stupeň, na magisterské štúdium pokračuje iba časť z nich. Študenti navštevujú vysokú školu s vidinou dobrej pracovnej pozície. Vysoké školy však každý rok opúšťa také množstvo študentov, že mnohí sa musia uspokojiť s nižším pracovným postom.

2.2.2 Dĺžka povinného vzdelávania

Povinná školská dochádzka je stanovená od 6 do 15 rokov života (6 rokov v základnej škole a 3 roky nižšia sekundárna škola). Vyučovanie sa uskutočňuje od pondelka do piatku a každú prvú, tretiu a piatu sobotu v mesiaci doobeda.

Vo veku 15 rokov juhokórejskí študenti navštevujú školu s priemerom 1020 hodín za rok, čo je viac ako priemer krajín OECD (902 hodín za rok) a neberie sa do úvahy ďalší čas strávený v iných inštitúciách, so súkromnými učiteľmi a v hagwons školách. Niektoré odhady uvádzajú priemerné celkové množstvo času stráveného v škole alebo v iných inštitúciách na štrnásť hodín denne, päť dní v týždni. Štúdia OECD ukazuje, že celkovo kórejskí študenti študujú v priemere ďalšie tri hodiny denne, navyše v porovnaní s ich kolegami v niektorých z ďalších krajín OECD.¹⁷

2.2.3 Počet žiakov v triede

Počet žiakov v triede je väčší ako priemer OECD krajín (21,4 žiak v triede základnej školy a 23,5 žiaka v triede nižšieho sekundárneho vzdelávania). Triedy v základnej škole v Kórei majú priemer žiakov 28,6 žiakov a v nižšom sekundárnom vzdelávaní v priemere 35,3 žiakov v triede.

2.2.4 Povinné/nepovinné kurikulum

Národné kurikulum bolo vytvorené Ministerstvom školstva, vedy a technológie (MEST). Tento kurikulumný rámec je revidovaný každých päť až desať rokov a okrem vzdelávacieho obsahu tiež určuje množstvo času, ktorý je stanovený na každú tému. Aj keď každá škola

¹⁶ <http://asiasociety.org/education/learning-world/south-korean-education>

¹⁷ <http://www.ncee.org/programs-affiliates/center-on-international-education-benchmarking/top-performing-countries/south-korea-overview/south-korea-instructional-systems/>

musí učiť v súlade s kurikulumom vytvoreným MEST, inšpektori majú autonómiu pridať obsah a štandardy reflektujúce potreby školy.¹⁸

Na **primárnej úrovni (ISCED1)** sa žiaci učia tieto predmety: etika, kórejský jazyk, matematika, prírodné vedy, spoločenské vedy, telesné vzdelávanie, hudba a umenia. Základné školy okrem poskytovania základného vzdelania by mali tiež u žiakov prehĺbovať schopnosť riešiť problémy, posilňovať tradície a kultúru, lásku ku krajine. Po absolvovaní primárneho vzdelávania deti nastupujú do škôl na úrovni nižšieho sekundárneho vzdelávania, 7.-9. ročník. Nižšie sekundárne vzdelávanie si žiaci nevyberajú, sú zaradovaní podľa miesta bydliska. Dôvodom boli školy rozdelené zvlášť pre dievčatá a pre chlapcov. Až v posledných rokoch vznikli školy pre chlapcov i dievčatá spolu. Žiaci nosia uniformy (i v bežnom živote, cez víkendy), striktné sú kontrolované účesy, prihliada sa i na to, čo robia žiaci mimo školy, v súkromnom živote.

V **nižšom sekundárnom vzdelávaní (ISCED2)** je diferencované kurikulum, alebo možnosť vytvárať skupiny zamerané na (rozšírené) vyučovanie jednotlivých predmetov vrátane matematiky, angličtiny, kórejského jazyka, spoločenských vied. Hlavné predmety, ktoré nie sú diferencované, sú mravná výchova, telesná výchova, hudba, výtvarné umenie a praktické umenie. Okrem základných predmetov majú žiaci nižšieho sekundárneho vzdelávania i voliteľné a extrakurikulárne predmety (nad rámec schváleného kurikula) vrátane domácej ekonomiky a technológie. Voliteľné predmety sú cudzie jazyky, počítače a informačné technológie a environmentálne vzdelávanie.

Vo **vyššom sekundárnom vzdelávaní (ISCED3)** všeobecnom/akademickom (senior secondary school) sú hlavné vyučovacie predmety rovnaké ako na strednej škole (junior high school). Sú to: fyzika, chémia, biológia a štúdie o krajine, geografia, história, politika, ekonomika a kultúrne štúdie. Študenti si môžu zvoliť predmety v rámci týchto skupín.

2.2.5 Príprava učiteľov

Učiteľské povolanie je vysoko rešpektovaná profesia a patrí k najpopulárnejším povolaniam v Južnej Kórei, čo je spôsobené do značnej miery vysokým príjmom, stabilitou zamestnania a dobrými pracovnými podmienkami, - napríklad, vysoká miera spolupráce medzi učiteľmi. V posledných rokoch bol zaznamenaný nedostatok učiteľov základných škôl a nadbytok učiteľov stredných škôl. Táto situácia je spôsobená tým, že učitelia základných škôl na to, aby získali kvalifikáciu musia navštevovať jednu z 11-tich inštitúcií, zatiaľ čo učitelia stredných škôl majú niekoľko možností, ako získať kvalifikáciu a často navštevujú komplexné univerzity.

¹⁸ <http://www.ncee.org/programs-affiliates/center-on-international-education-benchmarking/top-performing-countries/south-korea-overview/south-korea-instructional-systems>

Napriek skutočnosti, že vzdelávanie učiteľov je diverzifikované a učitelia môžu študovať na vysokých školách (colleges) a univerzitách ako i na učiteľských školách (teachers colleges) drvivá väčšina učiteľov základných škôl sa stále vzdeláva na jednej z 11 učiteľských škôl alebo na Ewha Womens University. Tieto programy tvoria štyri roky vzdelávania a kurzov, prácu s kurikulumom ktoré je tvorené z obsahu a pedagogickej teórie. Všeobecné hodiny tvoria 30% kurikula. Z toho 65% sú predmety zamerané na oblasť humanitnú, sociálne vedy, prírodné vedy, telesnú výchovu. Zvyšných 35 % zo všeobecných hodín je voliteľných a študenti si môžu vybrať hodiny v oblasti humanitných vied, jazyka a literatúry, spoločenských vied, prírodných vied a umenia. Hlavné predmety (každý učiteľ v Kórei musí mať hlavný predmet, ktorý je uvedený v jeho záverečnom učiteľskom certifikáte) tvorí ďalších 70% kurikula. Hlavné predmety zahŕňajú všeobecnú pedagogiku (11 predmetov obsahujúcich pedagogickú psychológiu, filozofiu pedagogiky a školský a triedny manažment), predmet špeciálnej pedagogiky, hodiny umenia a telesnej výchovy, hodiny pre pokročilých v jednej z predmetových oblastí (ako i štátnicové predmety), kredity v praktickej časti. Praktická časť, prax vyplývajúca z kurikula, trvá 9 týždňov a je tvorená zo štyroch častí, pozorovania vyučovania, participácie na vyučovaní, praktického vyučovania a administratívnej činnosti. Po ukončení štvorročného vzdelávania môžu absolventi získať titul bakalár a požiadať o učiteľský certifikát. Všetci učitelia stredných škôl musia mať bakalársky titul. Rovnako ako u učiteľov v základných školách i vysokoškolskí študenti pripravujúci sa učiť na stredných školách majú 30% vzdelávania zo všeobecných predmetov a 70% je kombinácia hlavných predmetov, a vzdelávacích kurzov (teacher training courses).

Na nových učiteľov sa nevzťahuje skúšobná doba, avšak dva týždne pred nástupom do zamestnania je tzv. prednástupové zaškolenie. Prednástupové zaškolenie obsahuje prípadové štúdie, praktické otázky a teóriu ako i návod na manažment v triede. Zároveň je šesťmesačné obdobie po ukončení pracovného pomeru, ktoré zahŕňa inštruktáž, metodické vedenie a hodnotenie, triednu supervíziu a inštruktáž o administratívnej práci a vedenie študentov.

Všetci učitelia stredných škôl musia mať bakalársky titul, pričom je mnoho možností ako ho získať. Budúci učitelia musia mať ukončené vzdelanie na niektorom type škôl od univerzitného vzdelania až po absolvovanie kratších vzdelávacích programov. V týchto vzdelávacích inštitúciách môže byť odlišná kvalita vzdelávacích programov, najmä pri kratších vzdelávacích programoch (teaching certificate programs and graduate schools of education), ktoré sa snažia poskytnúť študentom stručné informácie z predmetov a pripraviť ich na získanie certifikátu. V uplynulých rokoch kórejská vláda rieši tento problém kvality tým, že zriaďuje akreditačný systém pre programy prípravy učiteľov, revíziu kurikula programov. Všetci učitelia verejných škôl musia zložiť skúšku, test zamestnania administrovaný Metropolitným a provinčným úradom pre vzdelávanie (Metropolitan and Provincial Offices of Education to be hired). Každý školský úrad (Office of Education) určuje, koľko pozícií je potrebné obsadiť a naplňa tieto pozície na základe skóre v teste podľa

rebríčka žiadateľov. Učitelia súkromných škôl sú prijímaní nezávisle od testovania, hoci mnoho súkromných škôl začína prijímať učiteľov aktuálne na základe vykonania testu.¹⁹

2.2.6 Stratégie vyučovania, metódy

Na základnej škole sú žiaci zoraďovaní do tried podľa veku. Avšak v posledných rokoch učitelia viac využívajú **skupinové vyučovanie**, kde každá skupina žiakov dostane za úlohu spoločne vyriešiť určitý problém. Tento prístup je učiteľmi preferovaný pred frontálnym celotriednym vyučovaním. Niektoré školy tiež začali používať **metódu "otvorenej triedy"**, čo znamená, že učitelia redukujú priamu výučbu (direct instruction) a integrujú rôzne predmetové oblasti do projektov riešených skupinovo alebo jednotlivcom. Táto metóda získala po úspechu v súkromných školách vládnu podporu aj v mnohých verejných školách²⁰.

Na vyššej sekundárnej úrovni (ISCED3) je výučba stále pomerne tradičná, pretože učitelia sa zaoberajú prípravou žiakov na prijímacie pohovory na vysokú školu. Ministerstvo školstva sa pokúsilo o reformu tejto úrovne vzdelávania a podporuje učiteľov v uplatňovaní bádateľskej metódy a metódy riešenia problémov vo výučbe. Stále však prevláda príprava na skúšky frontálnou metódou. Ako sme uviedli, drvivá väčšina juhokórejských žiakov stredných škôl sa na záverečné skúšky pripravuje aj po riadnom vyučovaní. Vzdelávajú sa v Hagwons so súkromnými učiteľmi, alebo prostredníctvom on - line kurzov.

2.3 Taiwan

Čínska republika (Taiwan) je najstaršou republikou východnej Ázie. Je ostrovom, ktorý je s niektorými ďalšími ostrovmi súčasťou Čínskej republiky. Úradný jazyk je mandarínska čínština a menou je taiwanský dolár. Na Taiwane žije približne 21 683 000 obyvateľov. Hlavné mesto je Taipei s približne 3 miliónmi obyvateľov. Čína považuje Taiwan za jednu zo svojich provincií, ale Taiwan sa sám prehlasuje za samostatný štát so štátnym zriadením demokratickej republiky. OSN však jeho samostatnosť neuznáva²¹. Taiwan je územne členený na 18 krajov, 5 samosprávnych miest a 2 mestá so zvláštnu samosprávou. Miera nezamestnanosti je približne 4,2% , hrubý domáci produkt na hlavu 20 958 USD / 39 600 USD (PPP) – 2013²² .

¹⁹

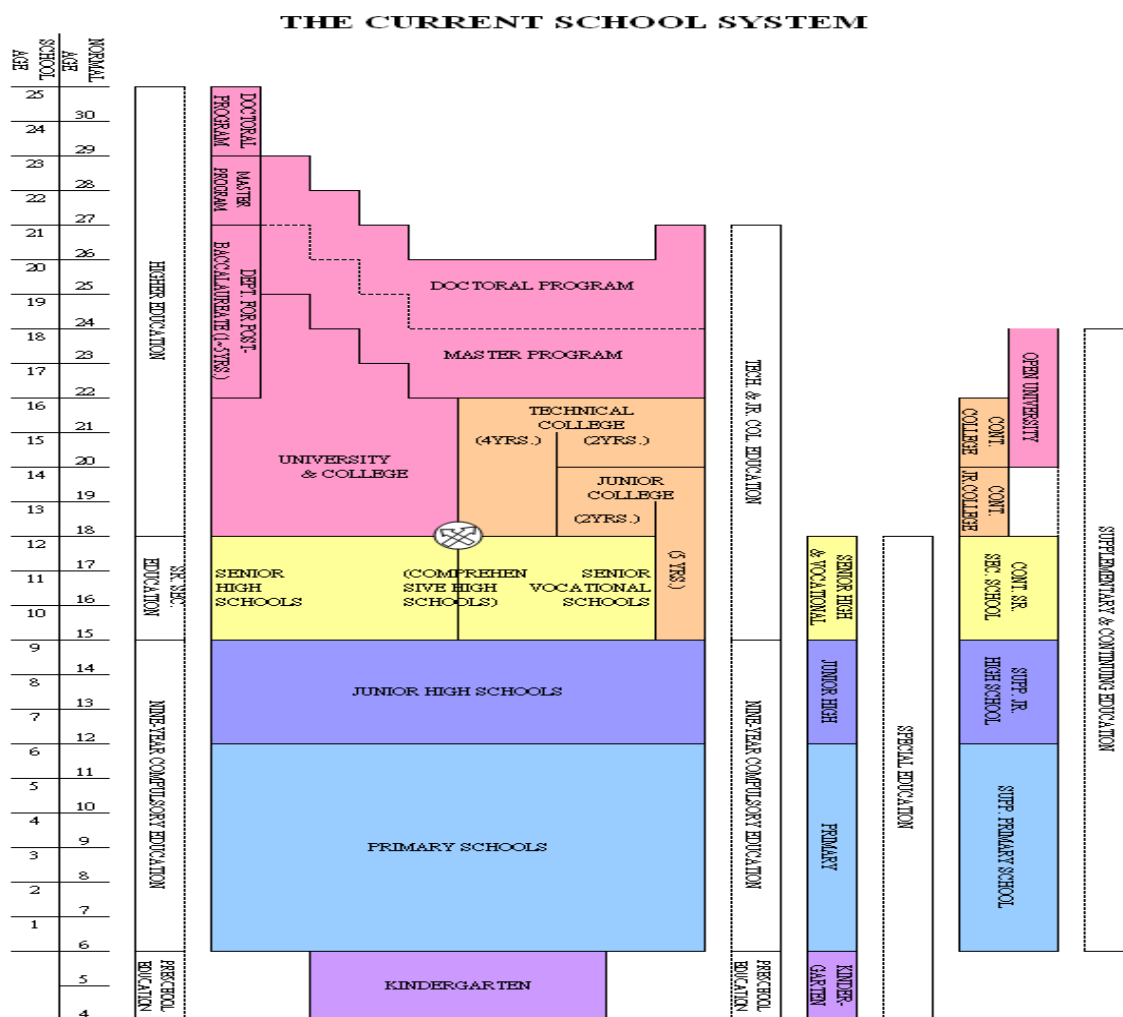
http://www.academia.edu/1771810/Organization_and_functioning_of_South_Korean_Higher_Education_System

²⁰ <http://www.ncee.org/programs-affiliates/center-on-international-education-benchmarking/top-performing-countries/south-korea-overview/south-korea-teacher-and-principal-quality/>

²¹ <http://www.adventura.cz/zeme/taiwan>

²² <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/tchaj-wan-zakladni-informace-o-teritoriu-18113.html>

2.3.1 Štruktúra vzdelávacieho systému

Obr. 3 Štruktúra vzdelávacieho systému v Taiwane

Zdroj: <http://english.moe.gov.tw/ct.asp?xItem=13807&CtNode=11402&mp=1>

Vzdelávací systém sa skladá z primárneho vzdelávania, nižšieho a vyššieho sekundárneho vzdelávania. V predprimárnom vzdelávaní (je nepovinné) je až 50% súkromných zariadení. Na primárnej úrovni je len 1,4% súkromných škôl. Primárne vzdelávanie sa začína vo veku šesť rokov, trvá celkom šesť rokov (1-6 ročníky) a nasledujú tri roky nižšieho sekundárneho vzdelávania. Študenti trávajú tieto tri roky prevažne prípravou na testovanie na vyššie sekundárne vzdelávanie, pričom sa vláda v súčasnosti usiluje zmierniť tlak vyvíjaný na študentov v danom kontexte. V roku 2009/10 podľa štatistík 97,6 % žiakov nižšieho sekundárneho vzdelávania pokračovalo na vyššie sekundárne vzdelávanie (senior high education), odborné či akademické. Za posledných 30 rokov ukončilo deväťročnú povinnú dochádzku takmer 100% študentov. Vyučovacím jazykom je mandarínska čínština na všetkých úrovniach, aj keď angličtina je povinná od piatej triedy a pokračuje na všetkých úrovniach vzdelávania.

Žiaci nižšieho sekundárneho vzdelávania (ročníky 7-9), ktorí majú záujem o dvojročný

program v oblasti odborného vzdelávania, tak môžu urobiť v priebehu posledného ročníka. Môžu sa prihlásiť do Praktického technického programu (Practical Technical Program) namiesto všeobecného vzdelávania. Žiaci, ktorí sa rozhodnú pre túto možnosť, si berú technické vzdelávacie kurzy, programy (courses) v treťom ročníku nižšieho sekundárneho vzdelávania a následne môžu pokračovať na vyššie sekundárne vzdelávanie. Po ukončení trojročného nižšieho sekundárneho vzdelávania žiaci získavajú diplom o ukončení. Na konci tretieho ročníka v nižšom sekundárnom vzdelávaní (junior high schools) žiaci píšú *Základný kompetenčný test (Basic Competency Test - BCT)*, ktorého výsledky sú rozhodujúce pri prijímaní do vyššieho sekundárneho vzdelávania (senior high schools). Taktiež sa vykonáva samostatná skúška pre žiakov, ktorí budú navštevovať odbornú školu. Preferované sú štátne školy, súkromné sú „záložné“, ak žiaka neprijmú do štátnej školy. BCT skúška je zložená z piatich predmetov: čínština, angličtina, matematika, prírodné a spoločenské vedy. Ako už bolo vyššie spomenuté, vláda sa usiluje zmeniť postoje a prístupy učiteľov, ktorý za hlavný cieľ nižšieho sekundárneho vzdelávania považujú dosiahnutie čo najvyššieho skóre v teste na konci deviateho ročníka. Študenti ostávajú v škole po vyučovaní a navštevujú doučovacie triedy (doslovne "šprtacie" triedy) orientované na výkon. Mnoho škôl organizuje tzv. doplnkové nepovinné vyučovanie, počas letných a zimných prázdnin ako i po klasickom vyučovaní. Výsledky testu BCT sú stále dôležitou podmienkou na to, akú školu bude študent navštevovať, ak si praje študovať na strednej škole poskytujúcej všeobecné vzdelanie.

Vo vyššom sekundárnom vzdelávaní (senior secondary level) je 43% škôl súkromných. Na terciárnej úrovni (univerzity, colleges and junior colleges combined) je súkromných až okolo 67%.

Komplexné možnosti vzdelávania predstavujú:

- **Bilaterálne školy** ponúkajú technické/odborné a všeobecné/akademické vzdelávacie smery, odbory. Bilaterálna škola umožňuje žiakom získať komplexnejšie vzdelanie.
- **Komplexné nižšie sekundárne a vyššie sekundárne školy (junior - senior schools)** ponúkajú kombinované nižšie a vyššie vzdelávanie (junior a senior). Žiaci pri posune do vyššieho sekundárneho vzdelávania nepíšu prijímací test.
- **Vyššie sekundárne vzdelávanie (senior high)** sa vzťahuje na ročníky 10-12 a predstavuje prvú časť toho, čo ministerstvo opisuje ako "hlavný prúd národného vzdelávacieho systému". Žiaci navštevujú buď stredné školy alebo stredné odborné školy. Hlavný cieľ vo vyššom sekundárnom vzdelávaní je dosiahnuť čo najvyššie skóre v teste určujúcom postup na univerzity. Vzdelávanie na vyššom sekundárnom stupni nie je povinné. Avšak až 97,6% pokračuje vo vzdelávaní (údaj z roku 2009/2010).
- **Všeobecné/akademické školy**
Všeobecné/akademické školy (academic senior high school) pripravujú študentov na vysokoškolské štúdium. Učebné osnovy sú podobné pre všetkých študentov v prvých dvoch ročníkoch. V treťom ročníku si študenti volia špecializáciu: humanitné/sociálne vedy a inžinierstvo a prírodovedný smer. Žiaci, ktorí úspešne absolvujú stredné školy získajú Senior High School Leaving Certificate (diplom). V roku 2009/10 až 96% žiakov z akademického prúdu pokračovalo v štúdiu v inštitúcii vyššieho vzdelávania.

- **Odborný smer, odborné školy**

Odborné školy poskytujú základné technické zručnosti v priemysle, technológiách, obchode, morských produktoch, poľnohospodárstve, ošetrovatelstve a pôrodnej asistencii, v domácej ekonomike, opere a v umení. Väčšina žiakov pokračuje aj na vysoké školy, avšak po ukončení strednej odbornej školy je možnosť aj ísť do zamestnania.

Odborné školy a učilištia majú svoje vlastné vzdelávacie programy v kontexte s odborom i keď sa učia aj niektoré všeobecno-vzdelávacie predmety. Kurikulum na strednej odbornej škole zahŕňa všeobecné predmety (približne 40%), technické a odborné predmety so špecializáciou (40%) voliteľné (10-20%), skupinové aktivity (5%). Žiaci končia štúdium so 162 kreditmi (150 kreditov neprešiel) a s diplomom (Senior Vocational School Certificate of Graduation) . V roku 2009/10 až 79% študentov pokračovalo na vysoké školy.²³

Žiaci taiwanského vzdelávacieho systému dosahujú v porovnávacích medzinárodných testoch v niektorých oblastiach najvyššie skóre. Najmä v matematike a prírodných vedách. Dôvod tohto úspechu spočíva najmä v tom, že taiwanský vzdelávací systém kladie príliš veľký dôraz na memorovanie (nie je to pre tento región sveta netypické), žiaci sú menej kreatívni na rozdiel od tých, ktorí sa vzdelávajú v bežných systémoch, s menším dôrazom na skúšanie, kurikulum. V Taiwane, rovnako ako v ďalších krajinách v regióne, ktoré čerpajú inšpiráciu z konfuciánskych modelov učenia, sa politici snažili riešiť tento nedostatok radom nedávnych vzdelávacích reforiem, ktoré sprevádzali mnohé diskusie.

2.3.2 Dĺžka povinného vzdelávania

Povinná školská dochádzka sa skladá zo šiestich rokov primárneho vzdelávania (ISCED1) a troch rokov nižšieho stredného vzdelávania (ISCED 2). Ministerstvo školstva má v úmysle rozšíriť povinnú školskú dochádzku na 12 rokov (rok 2014), vrátane vyššieho sekundárneho vzdelávania (ISCED 3).²⁴

2.3.3 Počet žiakov v triede

Počet žiakov v triede je podobne tradične vyšší ako v západných krajinách. Približuje sa údajom sledovaným ázijským krajinám, prevažujú triedy s 35-40 žiakmi.

2.3.4 Povinné/nepovinné kurikulum

Vzdelávaciu politiku a kurikulum (9-ročné integrované kurikulum) stanovuje vláda. Už v roku 2001 bol vydaný Vzdelávací reformný akčný plán, ktorý posilnil autonómiu miestnej správy, škôl a učiteľov v navrhovaní a výbere učebných osnov a učebných materiálov, vrátane voľby učebníc.

²³ <http://wenr.wes.org/2010/05/wenr-may-2010-feature/>

²⁴ <http://www.chinapost.com.tw/taiwan/national/national-news/2013/06/28/382303/12-year-compulsory.htm>

Nový školský vzdelávací program je navrhnutý tak, aby bol komplexný a „komplementárny“, medzipredmetový, zameraný viac na vzdelávacie výsledky, než na výsledky testov jednotlivých predmetov. Dôraz sa kladie na rozvíjanie zručností, spôsobilostí, osobných a sociálnych kompetencií. Všetky predmety sú integrované do siedmich vzdelávacích oblastí: jazykové vzdelávanie, zdravotná a telesná výchova, spoločenské vedy, umenie a humanitné vedy, matematika, technológie a prírodné vedy, integračné aktivity. Jazykovému vzdelávaniu je venovaných približne 20-30% celkového vyučovacieho času. Ostatné oblasti si prerozdeľujú približne 10-15 % každá. Integrované kurikulum bolo plne zavedené do praxe od septembra 2004.

Materské školy sú verejné i súkromné. Súkromné škôlky si na seba zarábajú na základe ponúkaných rôznych kurzov, aktivít čím sa stávajú atraktívnymi pre verejnosť. Vzrastá počet súkromných anglických škôlok, ktorých celé kurikulum je v angličtine s anglicky hovoriacim učiteľom.

Povinné predmety v prvých šiestich rokoch primárneho vzdelávania sú: mandarínska čínština, matematika, prírodné vedy (základy biológie, fyziky a chémie), angličtina (od piatej triedy, alebo v niektorých mestských školách od tretej triedy), hudba, umenie. Študenti ukončujú primárne vzdelávanie školským diplomom. Na postup do nižšieho sekundárneho vzdelávania nemusia absolvovať testy.

Predmety v troch ročníkoch nižšieho sekundárneho vzdelávania zahŕňajú: literatúru (klasická a moderná čínska literatúra a poézia, kompozícia a rečníctvo), matematiku (algebra, geometria, dôkazy, trigonometria, atď.), angličtinu, prírodné vedy a techniku (biológia - prvý rok, chémia - druhý rok, fyzika a veda o Zemi - tretí rok), technológie (všetky tri roky), spoločenské vedy (občianska výchova, dejepis, zemepis), domácu ekonomiku a a remeslá, umenie (výtvarné umenie, hudba, dráma), telesnú výchovu.

Stredné odborné školy ponúkajú vzdelávanie v oblastiach, ako je poľnohospodárstvo, priemysel, obchod, námorné štúdiá, morské produkty, medicína, ošetrovatel'stvo, domáca ekonomika, výtvarné a dramatické umenie. Okrem svojho pravidelného štúdia sú povinní absolvovať vojenskú prípravu kde sa preberajú témy, ako je civilná obrana, vojenské cvičenia, národná obrana a školenie zo základných strelných zbraní.

Všeobecné/akademické školy (academic senior high school) pripravujú študentov na vysokoškolské štúdium. Učebné osnovy sú podobné pre všetkých študentov v prvých dvoch ročníkoch. V treťom ročníku si študenti volia špecializáciu: humanitné/sociálne vedy a inžinierstvo a prírodovedný smer.

2.3.5 Príprava učiteľov

Vzdelávanie budúcich učiteľov trvá zvyčajne 4 roky a pol roka praxe. Budúci učitelia obvykle získavajú vzdelanie na univerzite alebo navštevujú vysokú školu. Výučba zahŕňa hodiny pedagogiky/pedagogickej praxe a hodiny v predmete špecializácie. Po praxi absolventi

získavajú osvedčenie o kvalifikácii a taktiež skladajú skúšku realizovanú ministerstvom školstva (Education's Teacher Qualification Exam). Študenti môžu tiež absolvovať dvojročný výukový program na vysokej škole pedagogickej, ak majú ukončenú dvojročnú Junior College s pedagogickou kvalifikáciou. Prednášajúci na univerzite musia mať aspoň magisterský titul, alebo štyri roky skúseností ako asistent pedagóga s publikovaným výskumom, alebo šesť rokov praxe ako výskumný asistent publikovaného výskumu. Odborní asistenti musia mať ukončený doktorandský stupeň, alebo magisterský titul so štyrmi rokmi skúseností ako výskumný pracovník. Docent musí mať trojročné skúsenosti ako asistent s uverejneným výskumom alebo doktorandský stupeň so štyrmi rokmi výskumnej praxe v odbore a publikovaný výskum. Profesor musí mať trojročné skúsenosti ako docent s uverejneným výskumom alebo doktorát s osemročnými skúsenosťami v oblasti výskumu, taktiež pôvodné dielo alebo vynález.

2.3.6 Stratégie vyučovania, metódy

Tradičnými vyučovacími metódami vo vzdelávaní je „drilovanie“, „skúšanie po celý čas“. Učítelia dávajú, študenti prijímajú. Vyučovacie metódy sú na Taiwane diskutované už dlhú dobu. Vláda sa usiluje zmeniť túto tradičnú cestu vzdelávania aby boli vychovávaní „zdravší“ študenti. Taiwanskí rodičia ale neustále požadujú, aby boli ich deti súťaživé, často požadujú od učiteľov fyzické tresty pre deti. Taiwanské vyučovacie metódy sa s podporou ministerstva školstva menia krok za krokom²⁵. Najnovšia reforma vo vzdelávaní zahŕňa 8 kľúčových bodov:

1. prioritnú integráciu predškolského vzdelávania a starostlivosti,
2. implementáciu 12 ročného základného vzdelávania,
3. podporu mravnej výchovy a vzorov/modelov správania,
4. komplexnú podporu pre znevýhodnených študentov,
5. rozvoj Taiwanu ako súčasť západoázijského vysokoškolského vzdelávania (Development of Taiwan as a hub for East Asian higher educations),
6. budovanie spoločnosti podporujúce celoživotné vzdelávanie,
7. podporu cvičenia a lepšieho zdravia,
8. rozvíjanie talentu na posilnenie medzinárodnej konkurencieschopnosti²⁶.

2.4 Hongkong

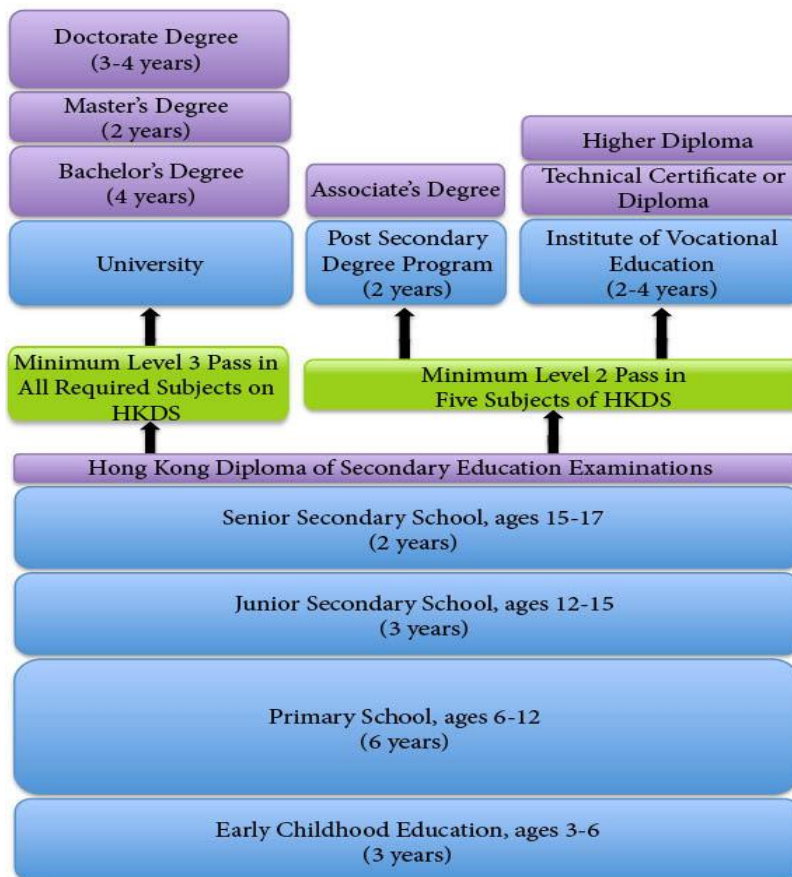
Hlavné mesto Hongkongu je Viktória. Hongkong je jednou z dvoch osobitných administratívnych oblastí Číny a má približne 7,5 milióna obyvateľov. Oficiálnym názvom je Zvláštna správna oblasť Čínskej ľudovej republiky Hongkong. Podľa ústavy je Hongkong autonómny, centrálna vláda v Pekingu zodpovedá iba za medzinárodnú politiku a ozbrojené sily. Hong-

²⁵ https://www.google.sk/search?q=Asking+Taiwanese+about+%E2%80%9CTeaching+Methods%E2%80%9D,+I+bet+most+of+them+would+directly+answer:+%E2%80%9CCram!%E2%80%9D+The+Taiwanese+style+of+teaching+should+be+%E2%80%9CExam+all+the+time!%E2%80%9D+and&ie=utf-8&oe=utf8&rls=org.mozilla:sk:official&client=firefox-a&channel=fflb&gws_rd=cr&ei=asuFU_3KEOep7QaQl4FY

²⁶ <http://english.moe.gov.tw/ct.asp?xItem=13736&ctNode=814&mp=2>

kong je významné ekonomické a obchodné centrum. Je jednou z najhustejšie osídlených oblastí sveta. Základ ekonomiky tvorí zahraničný obchod, elektronický priemysel, ľahký a textilný priemysel, ktorý pracuje najmä na export. Úradný jazykom je mandarínska čínština a angličtina, najrozšírenejším jazykom je kantonština. Platobnou menou je hongkonský dolár.

2.4.1 Štruktúra vzdelávacieho systému

Obr. 4 Štruktúra vzdelávacieho systému v Hongkongu

Zdroj: <http://www.ncee.org/programs-affiliates/center-on-international-education-benchmarking/top-performing-countries/hong-kong-overview/>

Primárne školy fungujú ako viacsmenné (ranné, popoludňajšie a celodenné vyučovanie). Na základe odporúčania vlády, väčšina základných škôl využíva celodenný vzdelávací systém. Hlavným vyučovacím jazykom je čínština a druhým jazykom je angličtina. V niektorých školách je opačné poradie jazykov. Kurikulárna reforma v roku 2001 a 2002 upriamila pozornosť na **učebné štýly žiaka a na aktivity zamerané na podporu jeho vzdelávacích potrieb**. Žiak má nadobudnúť skúsenosť s prácou v skupine a praktickým vzdelávaním na rozdiel od tradičného vyučovania, keď učiteľ prednáša a žiaci sú v pozícii poslucháčov. Táto filozofia sa uplatňuje aj v stredných školách.

Vo veku 15 rokov sa žiaci môžu rozhodnúť opustiť akademicky orientované vzdelávanie a ísť na odborne orientovanú školu. Vládne reformy zaisťujú financovanie pre všetky typy

vyššieho sekundárneho vzdelávania, čo znamená, že všetci študenti môžu absolvovať šesť rokov sekundárneho vzdelávania bez ohľadu na akademický výkon.

Všetci žiaci v Hongkongu majú nárok na 12 rokov bezplatného verejného vzdelávania, vrátane odborných kurzov, hodín pre študentov, ktorí sa rozhodnú pokračovať stredoškolskom vzdelávaní s maturitou. Študenti majú nárok na tri roky vyššieho sekundárneho vzdelávania v školách verejného sektora.

Nasledujúca tabuľka(1) prehľadne približuje jednotlivé nadväzujúce stupne vzdelávania.

Tab.1 Charakteristika stupňov vzdelávania

Vek	Stupeň vzdelávania	
3-6	predprimárne	Skôr starostlivosť o dieťa ako vzdelávanie. Niektorí poskytovatelia účtujú poplatky, iné sú neziskové, vyžadujúce spoluúčasť rodičov.
6-12	primárne	Podstatné predmety zahŕňajú čínštinu (kantónčinu), angličtinu, matematiku, vedy, hudbu, telesnú výchovu, umenie a remeslá. Miestne školy vyučujú v čínštine, angličtina je druhý jazyk. Prechod z primárneho na sekundárne vzdelávanie závisí od známok z troch skúšok v 5. a 6. ročníku, ktoré určia jednu z troch typov oblastí škôl sekundárneho vzdelávania. Podľa výsledkov sú tí najlepší v skupine Band 1.
12-15	nižšie sekundárne (povinné)	Začína v 7. ročníku nazvanom Forma/Typ vzdelávania jeden (form one). Kurikulum pre formy úrovně 1-3 je všeobecné, nie rozdelené na predmety. V úrovni 4 a 5 sa žiaci pripravujú na vzdelávaciu skúšku (Hongkong Certificate of Education Examination (HKCEE)). Úspešní žiaci postupujú do úrovne 6.
15-17	vyššie sekundárne (nepovinné)	Žiaci sa pripravujú na vzdelávaciu skúšku Hongkong Advanced Level Examinations (HKALE), ktorú vykonávajú na konci vyššej 6. Formy- úrovne. Malá skupina nižšej úrovne 6, žiaci, ktorí boli na skúške úspešní, sú prostredníctvom Skorej vstupnej schémy (Early Admission Scheme-EAS) posúvaní na univerzitu.
18+	Terciárne	Univerzitné miesta sú pridelené centrálnym systémom (Joint University Programmes Admissions System-J UPAS) na základe výsledkov skúšok HKCEE a HKALE. Hongkong má deväť univerzít a niekoľko ďalších terciárnych inštitúcií.

Vláda rozdeľuje školy, ktoré dostávajú verejné financie do štyroch kategórií:

- štátne školy, ktoré sú plne financované a prevádzkované vládou,
- školy, ktoré majú zaručené štátne dotácie, ale prevádzkujú ich dobrovoľnícke skupiny,
- priamo dotované školy, ktoré sú z veľkej časti financované vládou, ale majú väčšiu autonómiu ako prvé dve školy,
- súkromné školy, ktoré môžu prijímať malé granty od vlády.

Prvé dva typy škôl ktoré poskytujú bezplatné vzdelávanie až po strednú školu, musia používať vládou odporúčané kurikulum.

2.4.2 Dĺžka povinného vzdelávania

Dĺžka povinného vzdelávania je 9 rokov (6-15 rokov).

2.4.3 Počet žiakov v triede

Počet žiakov v triede je tradične vyšší ako v západných krajinách. V triedach primárneho a sekundárneho vzdelávania je počet žiakov 35-45.²⁷

²⁷ <http://www.itseducation.asia/education-system.htm>

2.4.4 Povinné/nepovinné kurikulum

Obr. 5 Štruktúra štátneho kurikula pre školy v Hongkongu

Zdroj: <http://www.edb.gov.hk/en/curriculum-development/cs-curriculum-doc-report/wf-in-cur/index.html>

Štátne kurikulum pre školy definuje základné učebné skúsenosti, kľúčové vzdelávacie oblasti, všeobecné spôsobilosti a zručnosti, hodnoty a postoje. Predmety sú zahrnuté do vyššie uvedených vzdelávacích oblastí. Pre vzdelávanie sú podstatné všeobecné spôsobilosti. Rozvíjajú sa prostredníctvom učenia a vyučovania v rámci jednotlivých predmetov vo vzdelávacích oblastiach a prechádzajú z jednej vzdelávacej situácie do druhej.

5 základných učebných skúseností:

- Morálne a občianske vzdelávanie
- Intelektuálny rozvoj
- Prosociálne aktivity pre komunitu (servis pre komunitu)
- Telesný rozvoj
- Kariérne zamerané skúsenosti

8 kľúčových vzdelávacích oblastí:

- Jazykové vzdelávanie, čínsky jazyk (chinese language education)
- Jazykové vzdelávanie, anglický jazyk (english language education)
- Matematické vzdelávanie
- Osobnostné, sociálne a humanitné vzdelávanie
- Prírodovedné vzdelávanie (science education)
- Technologické vzdelávanie
- umelecké vzdelávanie
- Telesné vzdelávanie (physical education)

9 všeobecných spôsobilostí/zručností:

- Spolupracujúce spôsobilosti
- Komunikačné spôsobilosti
- Kreativita
- Zručnosti kritického myslenia
- Matematické spôsobilosti
- Spôsobilosti riešenia problémov
- Zručnosti sebariadenia (self-management skills)
- Vzdelávacie spôsobilosti (study skills)

Hodnoty a postoje:

- vytrvalosť
- rešpektovanie druhých
- zodpovednosť
- národná identita
- odhodlanie

Percentuálne rozloženie učiva do kľúčových vzdelávacích oblastí je určené ministerstvom, ale môže byť upravené podľa potrieb školy. Školy prevádzkované vzdelávacím oddelením (Hongkong Education Department (EDB – Education Bureau) majú stanovený rámec pre vývoj školského kurikula. Rámec je komplexný, zahŕňa detaily pre každú tematickú oblasť pre primárne a sekundárne školy, ako aj pre semináre a workshopy pre učiteľov a administrátorov, na ktorých sa pripravujú na vyučovanie kurikula. Žiaci, ktorí chcú pokračovať v štúdiu na univerzite musia preukázať výkon v štyroch oblastiach: čínština, angličtina, matematika a liberálne štúdie, čo je interdisciplinárny odbor zahŕňajúci históriu, sociálne vedy, občiansku výchovu a vzdelávanie k občianstvu so zameraním na hlavné globálne problémy 21. storočia. Cieľom učebného plánu je rozvíjať žiakov v oblasti etickej, intelektuálnej, estetickej a sociálnych zručností. Nakoniec sa od žiakov očakáva, že pochopia svoju úlohu v spoločnosti, posilnia svoju národnú identitu, nadobudnú kritické myslenie a spôsobilosti učiť sa.

Nasledujúca tabuľka (2) uvádza počet dní školského vyučovania pre primárne a nižšie sekundárne vzdelávanie.

Tab. 2 Dĺžka vyučovacieho času

	Základné	Nižšie sekundárne
Dĺžka školského roku v Hongkongu	190 dní, alebo 887* hodín (celý deň) 776* hodín (bi – sessional)	190 dní, alebo 1013 * hodín
Vyučovací čas v roku (školský deň alebo vyučovacie hodiny v roku)**	172 dní alebo 792 hodín	172 dní, alebo 918 hodín

**nezahrňa čas na skúšanie

*na základe priemerov v priebehu rokov

2.4.5 Príprava učiteľov

Záujemcovia o učiteľské povolanie preukazujú vedomosti z rôznych predmetov prostredníctvom testu. Taktiež musia absolvovať pohovor a preukázať schopnosť plynule komunikovať v čínskom a anglickom jazyku. Každá inštitúcia ponúka vzdelávací program pre učiteľov, kde stanovuje svoje vlastné požiadavky pre programy s cieľom zvýšiť kvalitu prípravy začínajúcich učiteľov. Education Bureau (EDB) vytvára pokyny a štandardy, ktoré musia učitelia (i nastupujúci) spĺňať. Uchádzač o učiteľské povolanie musí požiadať EDB o registráciu a následne mu je priznaný štatút kvalifikovaného učiteľa (pre uchádzačov, ktorí ukončili vzdelávací program, tréning). Tento štatút oprávňuje učiteľa učiť ktorýkoľvek predmet. Učitelia, ktorí nemajú ukončený formálny vzdelávací tréning, majú status „povolený učiteľ“ (permitted). „Povolení učitelia“ sa stanú kvalifikovanými učiteľmi po ukončení vzdelávania (in-service training). Každý kandidát na učiteľa musí zložiť skúšku, aby získal registráciu.

Pred reformou boli požiadavky na učiteľa pomerne nízke. Učitelia primárneho a nižšieho sekundárneho vzdelávania sa vzdelávali v dvoj/troj ročných odboroch (sub-degree level) na vládou zastrešovaných vysokých pedagogických školách (Colleges of Education), zatiaľ čo učitelia vyššieho sekundárneho vzdelávania ukončovali univerzitné vzdelávanie s postgraduálnym diplomom. Avšak v 90-tych rokoch sa Vysoké školy pedagogické (Colleges of Education) spojili do Hongkonského vzdelávacieho inštitútu (Hongkong Institute of Education) ktorý je garantom bakalárskeho aj postgraduálneho stupňa. Kandidáti na učiteľov sa môžu vzdelávať na jednej z troch komplexných univerzít, alebo na Open University of Hong Kong, alebo na Institute of Education. Education Bureau (EDB) nechce vyčleniť alebo odradiť kvalifikovaných záujemcov kvôli špecifickým požiadavkám na odbornú prípravu. Učitelia môžu preto získať kvalifikáciu aj prostredníctvom Non-Graduate Teacher

Qualifications Assessment určenú pre záujemcov, ktorí začali učiť v neskoršom veku. Vzdelávacia komisia (Education Commission) zvýšila nároky na vzdelávanie učiteľov na primárnej i sekundárnej úrovni. Od školského roku 2004-05 sú všetci učitelia povinní získať postsekundárne stupne (post-secondary degrees). Okrem základov vzdelávacích predmetov musia učitelia získať zručnosti z úspešného riadenia triedy a z práce s inými ľuďmi, mať pozitívny postoj k vyučovaniu, byť vo fyzickej a psychickej pohode, byť asertívny, flexibilný a prispôsobivý. Samozrejmosťou je porozumenie potrebám študentov v súvislosti s predmetom a kurikulom.

2.4.6 Stratégie vyučovania, metódy

Na všetkých úrovniach povinného vzdelávania vláda podporuje „celoživotné učenie (life – wide learning)“. Táto filozofia podporuje učenie v „autentických prostrediach“ ako sú vedecké múzeá alebo farmy, a zabezpečuje spojenie medzi triedou a extrakurikulárnymi aktivitami. Vláda tiež kladie dôraz na zavádzanie a využívanie moderných technológií v triede, čo má za následok technologické vybavenie tried, vzdelávanie učiteľov v informačných technológiách a rozvoj e-learningových aktivít. Podporuje sa porozumenie používania digitálnych zdrojov v kontexte s kritickým myslením, ako príprava žiakov na život a prácu v 21. storočí.²⁸

3 KOMPARÁCIA VZDELÁVACÍCH SYSTÉMOV

Pri porovnaní sme vychádzali z jednotlivých sledovaných ukazovateľov porovnávaných školských systémov (vybraných ázijských krajín), ktoré sme komparovali s adekvátnymi ukazovateľmi vzdelávacieho systému na Slovensku. Sústredili sme sa vo väčšej miere na porovnanie vzdelávania, ktoré rámcovo spadá do pôsobnosti regionálneho školstva (t.j. základné a stredné vzdelávanie).

3.1 Štruktúra vzdelávacích systémov

Na účely porovnania školských systémov vybraných ázijských krajín sme využili Medzinárodnú štandardnú klasifikáciu vzdelania ISCED 2011²⁹.

V **Singapore** vzdelávací systém pozostáva z predprimárneho, primárneho vzdelávania (primary school)³⁰ a nižšieho sekundárneho vzdelávania. Špecifikom singapurského vzdelávania je, že po ukončení primárneho vzdelávania žiaci absolvujú záverečnú skúšku (Primary School Leaving Exam) a na základe výsledkov sú zoradovaní do poradia, ktoré je rozhodujúce pri prijímaní do ďalšieho vzdelávacieho stupňa. Na výber majú päť typov škôl. Na úrovni vyššieho sekundárneho vzdelávania si môžu vybrať jednu z troch typov škôl. Vzdelávací systém sa ďalej člení na univerzitné vzdelávanie bakalárskeho, magisterského a doktorandského stupňa.

²⁸ <http://www.ncee.org/programs-affiliates/center-on-international-education-benchmarking/top-performing-countries/hong-kong-overview/>

²⁹ <https://managementmania.com/sk/isced-international-standard-classification-of-education>

³⁰ V našej terminológii . stupeň ZŠ, ale v rozsahu ročníkov 1. až 6.

V **Južnej Kórei** sa vzdelávanie začína v materskej škole. Vzdelávací systém je založený na štruktúre 6-3-3-4. Teda 6 rokov primárne vzdelávanie, 3 roky nižšie sekundárne vzdelávanie (junior high school), 3 roky vyššie sekundárne vzdelávanie (senior high school) a 4 roky vysokoškolské vzdelávanie. V Južnej Kórei je iba jeden typ nižšieho sekundárneho vzdelávania, po absolvovaní ktorého žiaci pokračujú na jednom z dvoch typov stredných škôl, pričom vykonávajú prestupovú skúšku. Školský rok sa delí na jarný a zimný semester, školská dochádzka je povinná minimálne 220 dní v roku. Po riadnom vyučovaní sa žiaci doučujú v Hagwon zariadeniach a ďalej v knižniciach. Zaujímavosťou je, že počas prázdnin majú žiaci v niektorých dňoch nepovinné poldenné vzdelávanie ktorého sa zúčastňujú takmer všetci žiaci aby boli čo najúspešnejší. Stredné školy ukončuje až 97% študentov.

Vzdelávací systém **Taiwanu** sa skladá z deväťročného povinného vzdelávania (6 rokov primárne a 3 roky nižšie sekundárne), ďalej vyššieho stredného vzdelávania trvajúceho tri roky a z vysokoškolského vzdelávania. Materská škola, je nepovinná, pričom až 50% zariadení je súkromných. Vzdelávacie cesty sú diverzifikované a poskytujú viacero možných alternatív vzdelávania v rámci jednotlivých stupňov vzdelávania a to na: bilaterálnych školách, komplexných kombinovaných nižších sekundárnych a vyšších sekundárnych školách, na úrovni vyššieho sekundárneho vzdelávania (senior high) – na stredných všeobecných/akademických školách, odborných školách a učilištiach, z ktorých prevažná časť žiakov pokračuje v štúdiu na vysokých školách.

Vzdelávací systém v **Hongkongu** tvorí predprimárne vzdelávanie (účasť detí v predškolskej príprave je dobrovoľná). Primárne vzdelávanie trvá šesť rokov, nadväzujú tri roky nižšieho sekundárneho vzdelávania. Školský rok trvá od septembra do júla. Vzdelávanie funguje na princípe trojmennosti, ranné, popoludňajšie a celodenné vyučovanie, pričom odporúčanie vlády smeruje k celodennému vyučovaniu a väčšina základných škôl využíva celodenný vzdelávací systém. Už v roku 2001 a 2002 prešlo vzdelávanie kurikulárnou reformou. Dôraz je kladený na využívanie moderných technológií v triedach, na celoživotné vzdelávanie, nevyhnutné je prepojenie vzdelávacích aktivít s mimoškolskými aktivitami (farmy, divadlá, múzeá). Všetci žiaci majú nárok na 12 rokov bezplatného vzdelávania. Vyššie sekundárne vzdelávanie trvá tri roky, má dve formy a končí sa záverečnou skúškou (Hong Kong Diploma of Secondary Education). Po úspešnom absolvovaní vyššieho sekundárneho vzdelávania je možné pokračovať v štúdiu na univerzite, odbornom inštitúte vzdelávania, alebo v dvojročnom postsekundárnom programe.

Na **Slovensku** je vzdelávanie usporiadané do stupňov: predprimárne, primárne, sekundárne a terciárne vzdelávanie. Sústavu škôl v slovenskom vzdelávacom systéme tvorí materská škola, základná škola, gymnázium, stredná odborná škola, konzervatórium, školy pre deti a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, základná umelecká škola, jazyková škola. Základná škola má spravidla deväť ročníkov s možnosťou zriadenia nultého ročníka. Člení sa na prvý (1.-4. ročník) a druhý stupeň (5-9 ročník). Stredné školy tvoria: gymnázium (so 4-ročným, 5-ročným alebo 8-ročným vzdelávacím programom), stredná odborná škola (2

až 5-ročný vzdelávací program), konzervatórium (6-ročný vzdelávací program, pričom po 4. ročníku študenti maturujú a po šiestom ročníku vykonávajú absolventskú skúšku). Pri prechode na strednú školu zvyčajne žiaci vykonávajú prijímacie pohovory. Stredoškolské štúdium sa ukončuje záverečnou skúškou alebo maturitnou skúškou podľa typu školy. Po absolvovaní maturitnej skúšky majú žiaci možnosť pokračovať vo vzdelávaní – v nadstavbovom štúdiu a na vysokých školách.

Zistenie: Na základe porovnania s využitím Medzinárodnej štandardnej klasifikácie vzdelania ISCED 2011, môžeme konštatovať, že všeobecná štruktúra vzdelávacích systémov je rovnaká alebo veľmi podobná. Odlišnosti sa vyskytujú najmä v diverzifikácii vzdelávania v rámci jednotlivých vzdelávacích stupňov, existuje väčšia variabilita typov škôl.

3.2 Dĺžka povinného vzdelávania

V Singapore trvá povinné vzdelávanie 6 rokov. 9ročná školská dochádzka je povinná v Južnej Kórei (vek 6-15). Na Taiwane trvá povinná školská dochádzka 9 rokov (6 rokov primárne a 3 roky nižšie sekundárne) (pozn. od roku 2014 sa uvažuje o 12 ročnej) a v Hongkongu je 9 ročná (6 rokov primárne a 3 roky nižšie sekundárne vzdelávanie). Na Slovensku je 10 ročná povinná školská dochádzka.

Zistenie: Dĺžka povinnej školskej dochádzky je (okrem Singapúru) približne rovnaká.

3.3 Počet žiakov v triede³¹

Počet žiakov v triede v Singapore je v základnom a nižšom sekundárnom vzdelávaní približne 40. V prvom a druhom ročníku základnej školy približne 30. Južná Kórea má priemerný počet žiakov v triede priemerne 28,6 žiakov v základnom vzdelávaní a v nižšom sekundárnom vzdelávaní v priemere 35,3 žiakov. Počet žiakov v triedach primárneho a nižšieho sekundárneho vzdelávania v HongKongu je približne 35-45, podobne na Taiwane. Maximálny počet žiakov v triedach základných škôl na Slovensku je 22 – 28 (1. ročník- 9. ročník ZŠ).

Zistenie: Počet žiakov v triedach je v sledovaných ázijských krajinách vyšší ako na Slovensku, okrem Južnej Kórei, ktorá má približne rovnaký počet žiakov v triede. Počet žiakov v triede ako faktor ovplyvňujúci kvalitu vzdelávania je však potrebné posudzovať v kontexte s využívanými metódami, zavádzaním moderných informačných a komunikačných technológií, motiváciou žiakov, vzťahom žiakov k učeniu a kariére, individuálnymi potrebami žiakov, počtom hodín dennej prípravy, pravidelného doučovania atď. Vo všeobecnosti sa v krajinách EÚ považuje za optimálny počet žiakov v triede 24 až 28 pre účinnejšiu aplikáciu aktivizujúcich vyučovacích metód, personalizáciu výučby a uplatnenie inkluzívneho prístupu.

³¹ Uvádzame priemerný počet žiakov na úrovni základného vzdelávania (primárny a nižší sekundárny stupeň vzdelávania).

3.4 Povinné/nepovinné kurikulum

V **Singapore** sa kladie dôraz najmä na excelentné životné zručnosti (skills) študenta, predmetové vedomosti a zručnosti žiakov. Svedčí o tom aj zoskupenie predmetov v ôsmich skupinách základných spôsobilostí, zručností a hodnôt, ktorými sú: rozvoj osobnosti, manažérske zručnosti, sociálne a kooperatívne spôsobilosti, čítanie, písanie a počítanie, komunikačné zručnosti, informačné spôsobilosti, mentálne schopnosti a spôsobilosti, tvorivosť a spôsobilosť aplikovať vedomosti. Na úrovni primárnej školy (primary school) je kurikulum zamerané najmä na pochopenie materinského a anglického jazyka. Doplnené je tiež o občiansku a mravnú výchovu, pastoračnú výchovu a kariérne poradenstvo, o výchovu k národnému povedomiu, telesnú výchovu a projektové práce. V neskoršej etape primárneho vzdelávania sú zahrnuté i prírodné vedy (science). Hlavné predmety v nižšom sekundárnom vzdelávaní (ISCED 2) sú: angličtina, materinský jazyk, matematika, prírodné vedy, literatúra, história, zemepis, umenie, remeslo a dizajn, technológie a domáca ekonomika. Študenti musia navštevovať niekoľko neklasifikovaných predmetov (non-exam) a to sú: občianska výchova a mravná výchova, telesná výchova, hudba a pracovné vyučovanie. Študenti na vyššej sekundárnej úrovni absolvujú minimálne 8 hodín predmetov v týždni na A úrovni, ktoré si študenti a ďalšie 4 hodiny týždenne sú venované občianskej výchove, mravnej/etickej a telesnej výchove.

V **Južnej Kórei** je vytvorené národné kurikulum a tento kurikulumný rámec je revidovaný každých päť až desať rokov. Každá škola musí učiť v súlade s kurikulumom vytvoreným ministerstvom školstva, inšpektori však majú autonómiu pridať obsah a štandardy reflektujúce potreby konkrétnej školy. Na základnej úrovni sa žiaci učia tieto predmety: etika, kórejský jazyk, matematika, prírodné vedy, spoločenské vedy, telesná výchova, hudba a umenia. Základné školy okrem poskytovania základného vzdelávania by mali tiež u študentov prehĺbovať schopnosť riešiť problémy, posilňovať tradície a kultúru, lásku ku krajine. V nižšom sekundárnom vzdelávaní je diferencované kurikulum podľa výkonu alebo podľa predmetov: matematika, angličtina, kórejský jazyk, spoločenské vedy. Hlavné predmety, ktoré nie sú diferencované sú: mravná výchova, telesná výchova, hudba, výtvarné umenie a praktické umenie. Okrem základných predmetov majú študenti nižšieho sekundárneho vzdelávania i voliteľné a extrakurikulárne predmety vrátane domácej ekonomiky a technológie. Voliteľné predmety sú: cudzie jazyky, počítače a informačné technológie a environmentálne vzdelávanie. Vo vyššom sekundárnom vzdelávaní je kladený dôraz na prírodné a spoločenské vedy. Hlavné predmety vo všeobecnom zameraní sú: fyzika, chémia, biológia, geografia, história, politika, ekonomika a kultúrne štúdiá. Žiaci si môžu zvoliť predmety v rámci týchto skupín³².

³² Odborné školy a učilišťa majú svoje vlastné vzdelávacie programy v kontexte s odborom, avšak učia sa aj niektoré všeobecno-vzdelávacie predmety.

Kurikulum v **Hongkongu** tvorí 8 kľúčových vzdelávacích oblastí: jazykové vzdelávanie – čínsky jazyk, anglický jazyk, matematické vzdelávanie, osobnostné, sociálne a humanitné vzdelávanie, prírodovedné vzdelávanie (science education), technologické vzdelávanie, umenie, telesné vzdelávanie (telesná výchova). Školy prevádzkované vzdelávacím oddelením (Hong Kong Education Department (EDB – Education Bureau) majú stanovený rámcový vzdelávací program pre vývoj školského kurikula. Rámcový vzdelávací program je komplexný, zahŕňa detaily pre každú tematickú oblasť pre primárne a sekundárne školy, ako aj pre semináre a workshopy pre učiteľov a administrátorov, kde sa pripravujú na vyučovanie kurikula. Študenti, ktorí chcú pokračovať v štúdiu na univerzite, musia preukázať výkon v štyroch oblastiach: čínština, angličtina, matematika a liberálne štúdie čo je interdisciplinárny odbor zahŕňajúci históriu, sociálne vedy, občiansku výchovu a vzdelávanie k občianstvu so zameraním na hlavné globálne problémy 21. storočia.

V **Taiwane** je zavedené deväťročné integrované kurikulum. Nový rámcový vzdelávací program pre školy (rámcový) je navrhnutý tak, aby bol komplexný a komplementárny s dôrazom na medzipredmetové vzťahy vo vzdelávacích oblastiach. Všetky predmety sú integrované do siedmich vzdelávacích oblastí: jazykové vzdelávanie, zdravotníctvo a telesná výchova, spoločenské vedy, umenie a humanitné vedy, matematika, technológie a prírodné vedy, integračné aktivity. Jazykovému vzdelávaniu predstavuje približne 20-30% celkového vyučovacieho času, každej z ostatných oblastí prislúcha približne 10-15%. Integrované kurikulum bolo plne zavedené do praxe od septembra 2004. Povinné predmety v prvých šiestich rokoch sú: mandarínska čínština, matematika, prírodné vedy (základy biológie, fyziky a chémie), angličtina (od piatej triedy, alebo v niektorých mestských školách od tretej triedy), hudba, umenie. Predmety v troch ročníkoch nižšieho sekundárneho vzdelávania tvorí: literatúra (klasická a moderná čínska literatúra a poézia, kompozícia a rečníctvo); matematika (algebra, geometria, dôkazy, trigonometria , atď.), angličtinu, prírodné vedy a technika, technológie (všetky tri roky), spoločenské vedy (občianska výchova, dejepis, zemepis), domáca ekonomika a remeslá, umenie (výtvarné umenie, hudba, dráma), telesná výchova. Vyššie sekundárne vzdelávanie (Senior High School) ponúka vzdelávanie v oblastiach: poľnohospodárstvo, priemysel, obchod, námorné štúdie, morské produkty, medicína, ošetrovatel'stvo, domáca ekonomika, výtvarné a dramatické umenie. Všeobecné/akademické školy (academic senior high school) majú nasledovné základné predmety: čínština, angličtina, občianska náuka, filozofia Dr. Sun Yat – Sen, história, zemepis, matematika, základy vedy, fyzika, chémia, biológia, telesná výchova, hudba, výtvarné umenie, priemyselné umenie, domáca ekonomika a vojenský výcvik. Odborné školy poskytujú základné technické zručnosti v priemysle, technológiách, obchode, morských produktoch, poľnohospodárstve, ošetrovatel'stve a pôrodnej asistencii, v domácej ekonomike, opere a v umení. Kurikulum na strednej odbornej škole zahŕňa všeobecné predmety (približne 40%), technické a odborné predmety so špecializáciou (40%), voliteľné (10-20%), skupinové aktivity (5%). Ministerstvo pripisuje väčšiu dôležitosť reálnym vzdelávacím výsledkom a schopnosti aplikovať osvojené učivo pred výsledkami testov z jednotlivých predmetov.

Na **Slovensku** je vzdelávanie na prvom stupni organizované tematicky s prirodzeným

začlenením integratívnych predmetových prvkov, čím sa vytvára základ pre nižšie sekundárne vzdelávanie (ktoré už uplatňuje špecifickejší predmetovo-disciplinárny prístup). Hlavnými cieľmi primárneho vzdelávania sú rozvité kľúčové spôsobilosti žiakov. Za kľúčové sú považované: komunikačné spôsobilosti, matematická gramotnosť a gramotnosť v oblasti prírodných vied a technológií, spôsobilosti v oblasti digitálnej gramotnosti (informačno-komunikačné technológie), spôsobilosti učiť sa učiť, riešiť problémy, ďalej sú to osobné, sociálne a občianske spôsobilosti, spôsobilosť chápať kultúru v kontexte a vyjadrovať sa prostriedkami danej kultúry. V primárnom vzdelávaní je sedem vzdelávacích oblastí. Jazyk a komunikácia (predmety slovenský jazyk a literatúra, prvý cudzí jazyk), matematika a práca s informáciami (predmety matematika a informačná výchova), príroda a spoločnosť (predmety prírodoveda, vlastiveda), človek a hodnoty (predmety etická výchova/náboženská výchova), človek a svet práce (predmet pracovné vyučovanie), umenie a kultúra (predmety hudobná výchova, výtvarná výchova), zdravie a pohyb (telesná výchova). Povinnou súčasťou obsahu vzdelávania sú prierezové tematiky, ktoré sa spravidla prelínajú cez vzdelávacie oblasti. Na úrovni primárneho vzdelávania sú nasledovné prierezové témy: dopravná výchova, osobnostný a sociálny rozvoj, environmentálna výchova, mediálna výchova, multikultúrna výchova, ochrana života a zdravia, regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra, tvorba projektu a prezentačné zručnosti. Voliteľný obsah vzdelávania je napĺňaný v školskom vzdelávacom programe (ŠkVP) školy, ktorý predstavuje druhú úroveň participatívneho modelu riadenia.³³

Základom nižšieho sekundárneho vzdelávania je interdisciplinárny (medzipredmetový) prístup pri osvojovaní znalostí a spôsobilostí žiakov a rozvoj ich analytických a kritických schopností. Jedným z hlavných cieľov vzdelávania je, aby žiaci nadobudli primerané veku rozvinuté kľúčové spôsobilosti (kompetencie), zmysluplné základné vedomosti a znalosti a vypestovaný základ záujmu o celoživotné učenie sa. V nižšom sekundárnom vzdelávaní je osem vzdelávacích oblastí: jazyk a komunikácia (predmety slovenský jazyk a literatúra, prvý a druhý cudzí jazyk), matematika a práca s informáciami (predmety matematika, informatika), človek a príroda (predmety fyzika, chémia, biológia), človek a spoločnosť (predmety dejepis, geografia, občianska náuka), človek a hodnoty (predmety etická výchova/náboženská výchova), človek a svet práce (predmety svet práce, technika), umenie a kultúra (hudobná výchova, výtvarná výchova, výchova umením), zdravie a pohyb (telesná a športová výchova). Prierezové tematiky tvorí osobnostný a sociálny rozvoj, environmentálna výchova, mediálna výchova, multikultúrna výchova, dopravná výchova, ochrana života a zdravia, tvorba projektu a prezentačné zručnosti. Voliteľný obsah vzdelávania je napĺňaný v školskom vzdelávacom programe školy (ŠkVP), ktorý predstavuje druhú úroveň participatívneho modelu riadenia. Hlavnými cieľmi gymnázia sú rozvinuté absolventove schopnosti, znalosti a hodnotové postoje tak, aby bol absolvent pripravený pre pracovný a mimopracovný život v spoločnosti a aby získal nevyhnutný vzdelanostný základ pre pokračovanie vo vzdelávaní a pre svoj osobný a sociálny rozvoj.³⁴ Na úrovni ISCED 3 sú tieto vzdelávacie oblasti: jazyk a komunikácia, ma-

³³ http://www.statpedu.sk/files/documents/svp/1stzs/isced1/isced1_spu_uprava.pdf

³⁴ http://www.statpedu.sk/files/documents/svp/gymnazia/isced3_spu_uprava.pdf

tematika a práca s informáciami, človek a príroda, človek a spoločnosť, človek a hodnoty, umenie a kultúra, zdravie a pohyb. Prierezové témy sú multikultúrna výchova, mediálna výchova, osobnostný a sociálny rozvoj, environmentálna výchova, ochrana života a zdravia, tvorba projektu a prezentačné zručnosti.

Zistenie: Kým pred rokom 2005 sa v sledovaných ázijských krajinách skôr preferovalo viac úrovňové delenie žiakov do skupín/tried/škôl podľa výkonov (výkonnostný prístup), posledné roky sa čoraz viac presadzuje zoskupovanie žiakov podľa predmetov v kombinácii s viacúrovňovými vzdelávacími štandardami. Očakáva sa spolupráca nadanejších a tzv. slabších žiakov s tým, že preukážu rôznu úroveň získaných kompetencií (napr. intelektovo nadaní žiaci preukážu vyšší stupeň osvojenia/aplikácie získaných kompetencií). Preto sa presadzuje rámcové kurikulum určené štátom (core curriculum), ktoré je v podstate pre všetkých žiakov určitého stupňa vzdelávania rovnaké, ale výkony sú viacúrovňové. Školy si môžu v niektorých krajinách prispôbovať kurikulum svojim potrebám, čo sa týka počtu hodín, okrem povinného kurikula naplňajú, podľa potrieb svojich žiakov, nepovinné kurikulum (pozn.: podobne, ako sú u nás využívané disponibilné hodiny, ale v oveľa väčšom rozsahu a s väčšou pedagogickou slobodou).

3.5 Príprava učiteľov

V **Singapore** je učiteľské povolanie vysoko cenené, pretože všetci vedia, aké náročné je stať sa učiteľom. Budúci učelia sú vyberaní z najúspešnejších študentov (učiteľom sa stane iba každý ôsmy žiadateľ a to až po vyčerpávajúcom prijímacom procese). Tí, ktorí sú prijímaní, musia ukončiť štúdium skúškami na úrovni A. Pre výber riaditeľov škôl platí tiež prísny proces posudzovania tzv. vodcovských zručností, ktoré však zahŕňajú aj ich osobnostné charakteristiky – najmä schopnosť reagovať v stresových podmienkach, prosociálne uvažovanie a konanie. V školstve sa uplatňuje princíp rotácie riaditeľov škôl - po šiestich rokoch v pozícii riaditeľa v jednej škole musí byť riaditeľ/riaditeľka preradený/preradená na inú školu (aj v prípade spokojnosti s jeho/jej prácou), resp. môže postúpiť na miesto tzv. superintendatna (má na starosti metodickú pomoc pre 13 škôl), na ministerstvo školstva a pod. Všetci učelia, odborní a nepedagogickí zamestnanci základných a stredných škôl sú zamestnancami ministerstva školstva. Učelia sú vzdelávaní v Národnom ústave vzdelávania - NIE (National Institute of Education), ktorý ponúka bakalárske a postgraduálne štúdium. Počas prípravy na učiteľskú profesiu kandidáti dostávajú mesačné štipendium vo výške 60 % z východiskového platu učiteľov a ich školné je hradené Ministerstvom školstva. Po ukončení vzdelávania sa učelia musia zaviazat', že budú tri roky vykonávať prácu učiteľa. V Singapore existujú rôzne programy pre adeptov na pozíciu učiteľa v závislosti od vedomostí adepta pri vstupe do programu. K programom patrí Diplom vo vzdelávaní (diploma in Education), Postgraduálny diplom v oblasti vzdelávania (Postgraduate Diploma in Education) a Bakalárske vzdelávanie v umení a vede (Bachelor of Arts/Science (Education) v trvaní 2-4 rokov. Učelia s iným osvedčením ako A úroveň (maturitná skúška), alebo s polytechnickým vzdelávacím stupňom musia ukončiť vzdelávací program na NIE. Kurikulum je priebežne aktualizované tak, aby odrážalo meniace sa potreby singapurského vzdelávacieho systému.

V **Južnej Kórei** je učiteľské povolanie vysoko rešpektovaná profesia a patrí k najpopulárnejším povolaniam, čo je spôsobené do značnej miery vysokým príjmom, stabilitou zamestnania a dobrými pracovnými podmienkami. Napriek skutočnosti, že vzdelávanie učiteľov je diverzifikované a učitelia môžu študovať na vysokých školách (colleges) a univerzitách ako i na pedagogických školách (teachers colleges), drvivá väčšina učiteľov základných škôl sa stále vzdeláva na jednej z 11 učiteľských škôl alebo na Ewha Womens University. Tieto programy pre učiteľov základných a nižších sekundárnych škôl tvoria štyri roky vzdelávania a kurzov, prácu s kurikulumom ktoré je tvorené z učebného obsahu a pedagogickej teórie. Všeobecné hodiny tvoria 30% kurikula. Z toho 65% sú predmety zamerané na oblasť humanitnú, sociálne vedy, prírodné vedy, telesnú výchovu. Zvyšných 35 % zo všeobecných hodín je voliteľných a vysokoškolskí študenti si môžu vybrať hodiny v oblasti humanitných vied, jazyka a literatúry, spoločenských vied, prírodných vied a umenia. Hlavné predmety (každý učiteľ v Kórei musí mať hlavný predmet, ktorý je uvedený v jeho záverečnom učiteľskom certifikáte) tvorí ďalších 70% kurikula. Hlavné predmety zahŕňajú všeobecnú pedagogiku (11 predmetov obsahujúcich pedagogickú psychológiu, filozofiu pedagogiky a školský a triedny manažment), predmet špeciálnej pedagogiky, hodiny umenia a telesnej výchovy, hodiny pre pokročilých v jednej z predmetových oblastí (ako i štátnicové predmety), kredity v praktickej časti. Praktická časť, prax vyplývajúca z kurikula, trvá 9 týždňov a je tvorená zo štyroch častí, pozorovania vyučovania, participácie na vyučovaní, praktického vyučovania a administratívnej činnosti. Po ukončení štvorročného vzdelávania môžu absolventi získať titul bakalár a požiadať o učiteľský certifikát. Všetci učitelia stredných škôl musia mať bakalársky titul. Rovnako ako budúci učitelia v základných školách i vysokoškolskí študenti pripravujúci sa učiť na stredných školách absolvujú 30% prípravy zo všeobecných predmetov a 70% tvorí kombinácia hlavných predmetov a vzdelávacích kurzov (teacher training courses).

Vzdelávanie budúcich učiteľov v **Taiwane** trvá zvyčajne 4 roky a pol roka praxe. Budúci učitelia základných škôl navštevujú vysokú školu, učitelia stredných škôl sa vzdelávajú na univerzite (normal university). Študenti absolvujú všeobecno-pedagogickú prípravu a odbornú prípravu v predmete, na ktorý sa špecializujú. Po praxi absolventi získavajú osvedčenie o kvalifikácii a skladajú skúšku realizovanú ministerstvom školstva (Education's Teacher Qualification Exam).

V **Hongkongu** záujemcovia o učiteľské povolania preukazujú vedomosti z rôznych predmetov prostredníctvom testu. Taktiež musia absolvovať pohovor a preukázať schopnosť plynule komunikovať v čínskom a anglickom jazyku. V 90.tych rokoch sa Vysoké školy pedagogické (Colleges of Education) spojili do Hongkonského vzdelávacieho inštitútu (Hong Kong Institute of Education), ktorý je garantom bakalárskeho stupňa aj postgraduálneho vzdelávacieho stupňa. Kandidáti na učiteľov sa môžu vzdelávať na jednej z troch komplexných univerzít, alebo na Open University of Hong Kong, ako i vo Vzdelávacom Inštitúte (Institute of Education). V súvislosti so zmenou v oblasti vzdelávania učiteľov Komisia pre vzdelávanie (Education Commission) zvýšila nároky na vzdelávanie učiteľov pôsobiacich na primárnej a sekundárnej úrovni vzdelávania. Od školského roku 2004-05 sú

všetci učitelia povinní získať postsekundárne stupne (post-secondary degrees). Okrem základov vzdelávacích predmetov musia učitelia získať zručnosti úspešného riadenia triedy a práce s inými ľuďmi, mať pozitívny postoj k vyučovaniu, mať fyzickú a psychickú pohodu, musia byť asertívni a flexibilní.

Na **Slovensku** majú byť všetci učitelia základných, stredných a vysokých škôl absolventi príslušnej vysokej školy. Denné štúdium na vysokej škole je bezplatné, študenti platia za štúdium, ktoré prekročí štandardnú dĺžku, prijímacie pohovory, ubytovanie, stravovanie, dopravu a za niektoré administratívne služby. V prípade externého štúdia môže vysoká škola vybrať školné. Štúdium učiteľstva (I. a II. stupňa) končí vykonaním štátnej skúšky a obhájením diplomovej práce v príslušnom študijnom programe a odbore. Získaná učiteľská kvalifikácia má neobmedzenú platnosť. Kvalifikovaní učitelia predškolskej výchovy môžu byť absolventmi aj strednej pedagogickej školy a stredných pedagogických a sociálnych akadémií, končiacich maturitnou skúškou. Každý učiteľ (absolvent vysokej školy) v rámci odborného rastu rozvíja svoje odborné a pedagogické kompetencie v certifikovaných programoch kontinuálneho vzdelávania, prípadne v pokračujúcom akademickom vzdelávaní, čo sa prejavuje získavaním akademických a vedecko-pedagogických titulov³⁵.

Zistenie: Status a spoločenské uznanie učiteľa je v sledovaných krajinách oproti Slovensku veľmi vysoké. Učiteľské povolanie je vysoko akceptované, pretože všetci vedia, aké náročné je stať sa učiteľom. Preto patrí medzi najviac oceňované, študenti prejavujú veľký záujem o učiteľské štúdium, kam sa dostanú len tí najlepší, tomu zodpovedá aj príprava učiteľov na vysokých školách, ktorá je, vzhľadom na vzdelávacie potreby študenta, variabilnejšia a flexibilnejšia.

3.6 Stratégie vyučovania, metódy

Ministerstvo školstva **Singapuru** dlhodobo priebežne cielene inovuje vzdelávanie, už v roku 1997 vyhlásilo výzvu Thinking Schools, Learning Nation, v roku 2003 výzvu Innovation and Enterprise a v roku 2004 výzvu Teach Less, Learn More - TLLM – Menej učiť, viac sa naučiť, v ktorom sa zdôrazňuje potreba zvýšenia kvality interakcie učiteľa s každým jeho žiakom a učiteľa s triedou. V strede záujmu je redukcia povinného obsahu učiva, kreatívna pedagogika a potreba objektívneho hodnotenia. Základné otázky, na ktoré sa výzva TLLM snaží odpovedať sú – PREČO UČÍME, ČO UČÍME, AKO UČÍME, Deklarovaným cieľom ministerstva školstva je holistický prístup k vzdelávaniu a maximalizácia potenciálu každého žiaka. Dôraz sa nekladie na dobré výsledky v testovaní, ale na výchovu charakteru a hodnôt, životné a sociálne zručnosti a na „navigačné“ spôsobilosti, schopnosti a zručnosti (schopnosť správne analyzovať situáciu, kritické myslenie, spôsobilosť riešiť problémy, spôsobilosti a zručnosti spolupráce, sebaovládanie, spôsobilosť myslieť globálne a byť pripravený pomôcť komunite (dôraz na tzv. co-curricular activities) a byť citlivý k prejavom a požiadavkam iných kultúr.

³⁵ https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Slovensko:U%C4%8Ditelia_a_pedagogick%C3%AD_zamestnanci

V **Južnej Kórei** sú žiaci na základnej škole zoradovaní do tried podľa veku. Avšak v posledných rokoch čoraz viac škôl preferuje zoskupovanie žiakov na základe ich schopností. Učitelia odporúčajú umiestniť deti v malých skupinách a stanoviť im problém, ktorý budú spoločne riešiť, upúšťajú od prevažujúceho celotriedneho vyučovania (frontálne vyučovanie). Niektoré školy tiež začali používať metódu „otvorenej triedy“, kde učitelia redukujú priamu výučbu (direct instruction)³⁶ a integrujú rôzne predmetové oblasti do skupinových alebo jednotlivých projektov. Na sekundárnej úrovni je výučba stále pomerne tradičná, pretože učitelia sa zaoberajú prípravou študentov na prijímacie pohovory na vysokú školu. Žiaci sú skôr zoradovaní podľa veku než na základe schopností aj keď v posledných desiatich rokoch niektoré stredné školy (junior a senior high schools) zoradujú žiakov na základe schopností. Ministerstvo školstva odporúča učiteľom zavádzať do vzdelávania metódy aktívnej participácie, zapájanie študentov do vedeckých experimentov, skupinových diskusií a prieskumov. Veľký dôraz sa kladie na integráciu moderných technológií do tried. Ministerstvo školstva sa pokúsilo o reformu vzdelávania na vyššej sekundárnej škole (stredoškolské vzdelávanie) a chce podnietiť, podporiť učiteľov v uplatňovaní bádateľskej metódy a metódy riešenia problémov. Pri prípravách na skúšky však stále prevláda frontálna metóda. Drvivá väčšina juhokórejských žiakov stredných škôl sa na záverečné skúšky pripravuje aj po riadnom vyučovaní. Vzdelávajú sa v Hagwons (školy zamerané na doučovanie) so súkromnými učiteľmi, alebo prostredníctvom on - line kurzov.

Na **Taiwane** má od roku 2014 prebiehať reforma vo vzdelávaní v oblastiach: prioritná integrácia predškolského vzdelávania a starostlivosti, implementácia 12-ročného povinného vzdelávania, podpora mravnej výchovy a učiteľa ako modelového vzoru, komplexná podpora pre znevýhodnených študentov, rozvoj západoázijskeho vysokoškolského vzdelávania v Taiwane, výstavba spoločnosti podporujúcej celoživotné vzdelávanie, podpora cvičenia a zlepšovania zdravia, rozvíjanie talentu pre posilnenie medzinárodnej konkurencieschopnosti.³⁷

V **Hongkongu** na všetkých úrovniach povinnej školskej dochádzky vláda podporuje kontinuálne "celoživotné vzdelávanie." Táto filozofia podporuje učenie v „autentických prostrediach“ ako napr. v múzeách alebo na farmách. Tiež zabezpečuje prepojenie medzi triednymi (školskými) a mimoškolskými aktivitami. Dôraz je kladený na využívanie moderných technológií v triede.³⁸

Na **Slovensku** sa v mnohých triedach využíva najmä frontálna transmisívna metóda a ďalšie klasické vyučovacie metódy a postupy, ako sú výklad učiteľa, kladenie otázok, cvičenia a príklady, ukážky, diskusia, práca s literatúrou, frontálne pokusy, individuálna práca. Menej

³⁶ Výučba, ktorá sa vyznačuje frontálnym prezentovaním učiva, nácvikom a kontrolou naučeného.

³⁷ <http://english.moe.gov.tw/ct.asp?xItem=13736&ctNode=814&mp=2>

³⁸ <http://www.ncee.org/programs-affiliates/center-on-international-education-benchmarking/top-performing-countries/hong-kong-overview/>

ale s rastúcim trendom učiteľia aplikujú vyučovacie metódy vyžadujúce aktívne zapojenie žiaka, ako sú kooperatívna metóda, riadené objavovanie, heuristická metóda, projektová metóda, vlastné bádanie/objavovanie žiakmi a ďalšie. Do škôl sa postupne (z pohľadu potrieb školskej praxe nedostatočne rýchlo) zavádzajú moderné technológie.

Zistenie: Vo vyučovaní sa v sledovaných ázijských krajinách v posledných rokoch presadzuje uplatňovanie **holistického prístupu, aktivizácia a motivácia** žiakov.

- **Dôraz sa nekladie na dobré výsledky v testovaní, ale na výchovu charakteru a hodnôt, životné a sociálne zručnosti a na „navigačné“ schopnosti, zručnosti a spôsobilosti** (správne analyzovať situáciu, kriticky myslieť, riešiť problémy, spolupracovať, sebaovládať sa/ sebariadiť sa, myslieť globálne a byť pripravený pomôcť komunite (dôraz na tzv. co-curricular activities) a byť citlivý na požiadavky iných kultúr, zvýšiť kvalitu interakcie učiteľa s každým jeho žiakom a učiteľa s triedou (Singapur).
- Ministerstvá školstva podporujú **prechod od výučby založenej na výklade učiteľa** (u nás známe ako frontálna, transmisívna metóda, rutinné slovo-názorné vyučovanie) **a memorovania žiakov** k dôrazu na **motiváciu žiakov a ich aktívne zapojenie (vtiahnutie)**, najmä prostredníctvom **skúmajúceho pozorovania a pátrania po veciach, používaním výskumných metód, činnostne orientovaného vyučovania**.
- Veľký dôraz sa kladie na rozvíjanie kritického **myslenia a kreativity**.
- Zdôrazňuje sa potreba, aby učiteľ **reflektoval učebné štýly žiakov** a výučbu organizoval tak, aby sa naplňali ich učebné potreby.
- Zvýšená dôležitosť sa pripisuje rozvíjaniu **osobných (personálnych) a sociálnych spôsobilostí a zručností**. Ide najmä o spôsobilosť spolupráce, komunikačné spôsobilosti, kreativitu, kritické myslenie, matematické spôsobilosti, spôsobilosti riešenia problémov, sebariadenia (self-management skills), spôsobilosť učiť sa učiť/študijné spôsobilosti (study skills).

4 ZHRNUTIE

Kultúra a hodnoty ázijských krajín sú špecifické. V mnohom sú značne odlišné od hodnôt a zvykov zaužívaných v Slovenskej republike. V sledovaných ázijských krajinách tvoria zapojení účastníci, ktorí sa podieľajú na vzdelávaní, širokú komunitu so silnou kultúrou zodpovednosti a angažovanosti. Vzdelávanie je vecou celej spoločnosti. V ázijských rodinách sa rešpektuje špecifická rola každého člena rodiny. Podstatnú úlohu v živote ázijských žiakov zohrávajú rodičia. Rodičia sú presvedčení, že ak budú deťom v štúdiu nápomocní, dieťa bude v škole úspešné. Deti v Ázii majú veľmi jasne stanovené pravidlá, čo môže byť jeden z dôvodov, prečo ázijskí žiaci vynikajú. Základné pravidlá približuje nasledujúce vyjadrenie životnej filozofie: „Rešpektujte starších a počúvajte svojich rodičov. Študujte dobre a tvrdo, môže vám to zaručiť dobrú budúcnosť. Žiaden zo svetových vedcov, hudobníkov, športovcov by nedosiahol vrchol úspechu tým, že by spravil iba minimum“. Tento princíp zdieľajú ázijskí

žiaci/študenti preto, aby sa stali najlepšími. Ázijskí rodičia, aby im pomohli dosiahnuť tento cieľ:

- Riadia a organizujú čas svojich detí po vyučovaní.
- Preberajú rolu učiteľa svojho dieťaťa po vyučovaní.
- Učia svoje deti, že byť žiakom je zábavné a obohacujúce (s pomocou učiteľov).
- Majú skutočný rešpekt k pedagógom.

Prejavuje sa mimoriadna súčinnosť školy a rodičov, čo vo väčšine našich tried nie je bežné. Rodičia v Ázii píše s deťmi domáce úlohy minimálne hodinu denne, opakujú s nimi učivo, rozprávajú sa o dni strávenom v škole. Aby deti prijali pozíciu žiaka, je nevyhnutná individualizácia vyučovacích metód. Rodičia sa snažia spoznať tieto metódy, sú v nepretržitom spojení s učiteľmi, získavajú od nich spätnú väzbu o tom, čo sa deti učia, ako sa učia a aké metódy sú pre ich dieťa najvhodnejšie. K pedagógom majú rodičia najvyššiu možnú úctu a tú vštepujú aj deťom. Rodičia ázijských detí nepodrávajú autoritu učiteľov, vnímajú učiteľov ako spolupracovníkov, nie protivníkov, čo platí aj opačne a je to v záujme pokroku žiaka. Učiteľmi sa stávajú najlepší študenti, sú mimoriadne zodpovední a svedomití vo svojej odbornej a didaktickej príprave, na čo im ministerstvá školstva a vzdelávacie inštitúcie v jednotlivých krajinách cielene a premyslene vytvárajú vzdelávacie príležitosti³⁹.

Vzhľadom na uvedené (aj ďalšie) kultúrne, hodnotové rozdiely, sú porovnávané vzdelávacie systémy, vzhľadom na vstup mnohých nezávislých premenných do komparatívnej analýzy, vo svojej podstate neporovnateľné. Možno je len identifikovať podstatné vonkajšie rozdiely oproti vzdelávaciemu systému na Slovensku, napr. príklady dobrej praxe, nové vývinové trendy, využívané učebné stratégie, vyučovacie metódy, organizačné formy, organizáciu vyučovania a podobne (ktoré sa nakoniec osvedčili aj v európskom školstve), prípadne sa nimi inšpirovať.

Sústredili sme sa na pedagogickú oblasť, ale chceme znovu podčiarknuť **dôležitosť/významnú potrebu finančného aj morálneho ohodnotenia a ocenenia učiteľa, zvýšenia jeho spoločenského statusu**. Napríklad do školstva v Singapure sa ročne investuje 10.5 miliónov S\$ (singapurských dolárov), čo je 3.2% HDP. Viac ako 20% vládnych výdavkov ročne smeruje do školstva, ročný príjem učiteľa vo veku 25-29 rokov je približne 43 563 dolárov, maximum 77 693 dolárov ročne⁴⁰, na Slovensku je priemerný ročný príjem učiteľa približne v rozmedzí od 6 120 do 8 760 eur ročne. **Kvalita vzdelávania nie je vecou len ministerstiev školstva, ale celej vlády, celej spoločnosti (a to v reálnej, nielen deklaratívnej podobe).**

³⁹ <http://www.greatschools.org/parenting/teaching-values/481-parenting-students-to-the-top.gs?page=2>

⁴⁰ <http://www.ncee.org/programs-affiliates/center-on-international-education-benchmarking/top-performing-countries/singapore-overview/singapore-teacher-and-principal-quality/>

Vybrané rozdiely, komentáre⁴¹, vyplývajúce závery:

- Jeden z najväčších vonkajších rozdielov sme zaznamenali v **počte hodín, ktoré žiak trávi v riadnej škole a ešte ďalšie hodiny navyše, ktoré trávi v školách zameraných na doučovanie alebo prípravu na testovanie**. Ako sme už uviedli, žiaci tak zotrývajú v škole aj do 22. hodiny, pričom sú motivovaní najmä vidinou budúcej kariéry.

*Úmysel predĺžiť vyučovanie je spoločný pre krajiny horúčkovo hľadajúce spôsob, ako vylepšiť výsledky svojho vzdelávacieho systému - napr. Japonsko či Nemecko už výučbu predĺžili. O predĺžení vyučovania na stredných školách aspoň na 10 hodín sa viedli veľké diskusie vo februári 2014 aj vo Veľkej Británii⁴², aby sa britské školstvo mohlo viac porovnávať s veľmi úspešnými regiónmi, ako sú Singapur, či Hongkong. Súčasne uvažovali o skrátení prázdnin na 13 týždňov a 1 týždeň by bol určený pre školenie učiteľov. **Nepreukázala sa však jednoznačná súvislosť medzi dlhšou výučbou a lepšími výsledkami študentov.** Výborné výsledky škôl v Ázii možno pravdepodobne pripísať faktorom, ako sú napr. silná motivácia zo strany rodičov a autoritársky založená spoločnosť, silná motivácia žiakov v kontexte s kariérou (spoločenským postavením a platom), rešpektovanie a úcta k učiteľom, rastúci trend využívania aktivizujúcich vyučovacích metód, počet hodín strávených pred interaktívnou tabuľou atď. Naopak, napríklad Fínsko, ktoré exceluje vo väčšine medzinárodných rebríčkov, drží žiakov v škole menej hodín než akákoľvek rozvinutá krajina. Disponuje však **neobyčajne vysoko kvalifikovanými učiteľmi**. Podľa niektorých odborníkov je efektívna najviac päť hodinová výučba.*

*Štúdia britského Národného úradu ekonomického výskumu z roku 2010 porovnávala dĺžku školskej výučby s výsledkami medzinárodného porovnania PISA, čo ukázalo, že podstatná nie je ani tak dĺžka výučby ako čas, ktorý je venovaný ťažiskovým predmetom. **Hodina týždenne navyše venovaná jazykovej gramotnosti, matematike či prírodným vedám s uplatnením bádateľských metód, viedla k lepším výsledkom.** Vyžaduje si to však delenie žiakov na skupiny, čo je finančne náročné. Zdá sa, že z takéhoto opatrenia najviac ťažili dievčatá, emigranti a žiaci zo sociálne znevýhodneného prostredia, ale aj to v kontexte s vyučovacími metódami. Predĺženie vyučovania, kde by sa nevyužívali aktivizujúce vyučovacie metódy, ale prevládalo by rutinné slovo-názorné, frontálne vyučovanie by mohlo žiakov len viac demotivovať.*

Záver: Školy by sa mali sústrediť na zlepšenie kvality výučby, nie na jej predlžovanie.

- Ďalší významný rozdiel sa prejavuje v **dôraze väčšiny ázijských krajín na neustále testovanie, prípadne cieľnú prípravu na testovanie**.

*Tento prístup môže čiastočne zvyšovať úspešnosť žiakov v testovaní, najmä v úlohách, kde sa zapájajú nižšie kognitívne funkcie (úroveň – poznatok, pochopenie), **nedostatočne však***

⁴¹ Komentáre uvádzame kurzívou.

⁴² <http://news.sky.com/story/1205596/michael-gove-pledges-10-hour-school-days>

ovplyvňuje rozvíjanie vyšších kognitívnych funkcií, ktoré sú nevyhnutné pre tvorivú prácu. Zanedbáva sa aj procesuálna stránka vzdelávania. Poznatky osvojené týmto „mechanickým“ spôsobom sa väčšinou neukladajú do dlhodobej pamäte (L. Hart).

*Centrum pre výskum a inovácie vo vzdelávaní (CERI - Centre for Educational Research and Innovation), usporiadalo spolu so singapurským ministerstvom školstva v januári 2013 v Singapure seminár o vzdelávaní a inováciách. Účastníci z 12 krajín sa zoznámili s iniciatívami zameranými na kreativitu a kritické myslenie v ázijských vzdelávacích systémoch. Prijali šesť odporúčaní pre kvalitnejšiu vzdelávaciu politiku. OECD zverejnila správu *Synergies for Better Learning: An International Perspective on Evaluation and Assessment* (Synergia pre lepšie učenie: Medzinárodný pohľad na evalvaciu a hodnotenie), ktorá porovnáva skúsenosti s hodnotením vo vzdelávaní v 28 členských krajinách, analyzuje rôzne prístupy a ponúka námety pre vzdelávaciu politiku.*

Konferencia prijala kľúčové odporúčania týkajúce sa hodnotenia a evalvácie, ktoré boli adresované učiteľom, decíznou sférou a ďalším aktérom (stakeholderom) vzdelávania:

- 1. Zvoľte **komplexný prístup** - všetky prvky systému hodnotenia by mali tvoriť **súvislý celok** - hodnotenie žiakov, hodnotenie učiteľov, evalvácia školy, hodnotenia vedúcich pracovníkov, hodnotenia vzdelávacieho systému.*
- 2. Prepojte evalvaciu a hodnotenie s **cieľmi vzdelávania**.*
- 3. Zamerajte sa na zlepšenie vyučovacej praxe - **výsledky hodnotenia a evalvácie by mali byť pravidelne využívané pre zlepšenie vyučovacej praxe, nie vytváranie rebríčkov**.*
- 4. Starostlivo zvažujte využitie výsledkov hodnotenia – **nemali by deformovať vzdelávací proces učením sa len pre skúšky**.*
- 5. **Budujte všeobecné uzročumenie** - informujte o výsledkoch hodnotenia všetky zúčastnené strany vo vzdelávacom procese.*
- 6. **Postavte žiaka do stredu pozornosti (ako komplexnú osobnosť)**.*

Záver: Testovanie samo osebe nezvyšuje kvalitu vzdelávania. Keď sa využíva neúčelne, na vytváranie rebríčkov, môže deformovať proces vzdelávania (žiaci sa neučia pre svoj ďalší život, ale pre dobré zvládnutie testov). Výsledky testovania (širšie hodnotenia a evalvácie) by mali byť cielene využité na zlepšenie vyučovacej praxe, napr. vytvoriť metodické postupy, programy pre oblasti, ktoré je potrebné zlepšiť.

- Singapur a Južná Kórea slúžia ako príklady krajín, ktoré **začlenili kreativitu, kritické myslenie a osobnostnú výchovu do štátneho kurikula pre školy** vyvážené s vedomosťami⁴³, na rovnakej úrovni dôležitosti.

⁴³ Tento prístup bol vyzdvihnutý Centrom pre výskum a inovácie vo vzdelávaní (CERI - Centre for Educational research and Innovation) a je považovaný za významný rozdiel oproti iným vzdelávacím systémom, ktorý vedie k vyššej školskej úspešnosti žiakov.

Zvýšená dôležitosť sa aj v ďalších krajinách pripisuje rozvíjaniu zručností a spôsobilostí, **osobných (personálnych) a sociálnych kompetencií**. Ide najmä o spôsobilosť spolupráce, komunikačné spôsobilosti, kreativitu, kritické myslenie, matematické spôsobilosti, spôsobilosti riešenia problémov, sebariadenia (self-management skills), spôsobilosť učiť sa učiť/študijné spôsobilosti (study skills).

Ďalším krokom bude vypracovať postupy pre formálne hodnotenie týchto zručností. Príkladom je nedávno zverejnený dokument OECD predstavuje prototyp nástrojov pre hodnotenie kreativity v školách, ktorý mapuje päť dimenzií kreatívneho myslenia: zvedavosť, vytrvalosť, predstavivosť, spoluprácu, disciplínu/charakterné správanie a konanie. Každá dimenzia sa ďalej delí na tri podskupiny. Tento nástroj bol pilotne skúšaný v dvoch anglických školách a umožnil lepšie sledovať rozvoj kreativity u žiakov a pochopiť jej podstatu.

Príklady dobrej praxe sú aj v školách na Slovensku, experimentálne overené bolo Integrované tematické vyučovanie v súčasnosti pod názvom Vysoko efektívne učenie, ktoré uplatňuje holistický prístup, skupinové a projektové vyučovanie, obsahuje ako integrálnu súčasť osobnostnú výchovu s prepracovanou metodikou. Využívanie jeho prvkov uviedlo viac ako 38% respondentov výskumu realizovaného ŠPÚ (2010-2011).

Záver: Rastúcim trendom sú iniciatívy ministerstiev školstva, ktoré vedú k začleňovaniu kreativity, kritického myslenia a osobnostnej výchovy do štátneho kurikula s cieľom zvyšovania úspešnosti žiakov/študentov nielen v škole, ale aj v pracovnom a osobnom živote. Ide najmä o spôsobilosti spolupráce, komunikačné spôsobilosti, kreativitu, kritické myslenie, matematické spôsobilosti, spôsobilosti riešenia problémov, sebariadenia (self-management skills), spôsobilosť učiť sa učiť/študijné spôsobilosti (study skills), ktorým sa pripisuje rovnaká dôležitosť ako vedomostiam (v rámci predmetov/oblastí vzdelávania). Je potrebné cielene podporiť iniciatívy tohto typu aj na Slovensku a podporiť implementáciu experimentálne overených edukačných programov.

- Ministerstvá školstva sa snažia o vytvorenie štátneho kurikula s viacúrovňovými výkonovými štandardami. Redukuje sa povinný obsah učiva.

Kým pred rokom 2005 sa skôr preferovalo delenie žiakov podľa výkonov (výkonnostný prístup), posledné roky sa čoraz viac presadzuje **kurikulum určené štátom** (core curriculum), ktoré je v podstate pre všetkých žiakov určitého stupňa vzdelávania spoločné, ale výkony sú vytvorené ako **viacúrovňové**. Školy si môžu v niektorých krajinách prispôbovať kurikulum svojim potrebám, čo sa týka počtu hodín. Okrem povinného kurikula, naplňajú podľa potrieb svojich žiakov nepovinné kurikulum (pozn.: podobne ako u nás disponibilné hodiny, ale v oveľa väčšom rozsahu a s väčšou slobodou). Podporuje sa výber a voliteľnosť.

Záver: Podporuje sa vytváranie štátneho vzdelávacieho programu s viacúrovňovými výkonovými štandardami. Štátne kurikulum sa inovuje v určitých pravidelných intervaloch (najčastejšie päťročných) v súlade s potrebami spoločenskej a pedagogickej praxe.

- Vo vyučovaní sa uplatňuje **holistický prístup**, aktivizácia a motivácia žiaka. Dôraz sa kladie na rozvíjanie **životných a sociálnych zručností**. Ministerstvá školstva podporujú prechod od výučby založenej na výklade učiteľa (frontálna, transmisívna metóda) a memorovaní žiakov k dôrazu na motiváciu študentov a ich aktívne zapojenie (vtiahnutie) do svojho vzdelávania, najmä prostredníctvom **bádatel'ských metód, skupinovej práce a projektovej výučby**. Veľký dôraz sa kladie na rozvíjanie **kritického myslenia a kreativity**. Zdôrazňuje sa potreba **reflektovať učebné štýly žiakov** a výučbu organizovať tak, aby sa naplňali ich učebné potreby.

*Ako príklad, že je možné deti zaujať a do viesť k vynikajúcim výsledkom aj v predmete, z ktorého zvyčajne majú obavy a ktorému sa snažia vyhnúť pod zámkou, že sú humanitne orientované, môže slúžiť výskumom overený vplyv Kumonovej vyučovacej metódy na výkon, postoje a strach z matematiky u žiakov. Kumon, japonský učiteľ matematiky uviedol, že sa presvedčil, že ak poskytneme žiakom vhodný materiál a inštrukcie, môžu rozvinúť svoje schopnosti takmer neobmedzene. Vo výskume boli porovnávané 11-13-ročné deti, ktoré boli na Taiwane vyučované Kumonovou metódou v „normálnej skupine“ so skupinou žiakov pre nadané deti v Taipei (z ktorých väčšina mala IQ nad 130) a s najlepšimi (v matematike) žiakmi bežných tried. Výsledky boli porovnávané testom matematických schopností SAT-M, vytvoreným v USA pre nadpriemerných 17-18-ročných stredoškôľakov. okrem toho bol zisťovaný postoj k matematike a strach z nej, neverbálna inteligencia detí a rodičovský postoj k výučbe matematiky. Výsledky ukazujú, že títo žiaci stratili strach z matematiky a získali k nej pozitívny vzťah, čo ich veľmi motivovalo. Získali tiež mimoriadne vysokú schopnosť matematického porozumenia a napriek svojmu priemernému IQ (105) sú porovnateľní s nadanými študentmi. Sú lepší, ako ich nadaní rovesníci z USA a v SAT-M skórujú rovnako, ako o 5-6 rokov starší americkí stredoškôľáci. Program je individuálny: **každé dieťa začína na pre neho primeranej úrovni a pracuje vlastným tempom**. Kumonova metóda je použiteľná pre všetky úrovne schopností a vekové skupiny. V sledovanej skupine boli aj deti s IQ pod 70 (2%) a nad 130 (1,7%).*

Ďalším príkladom na podporu učenia sa žiakov vlastným objavovaním/bádaním je výsledok výskumu, ktorý uskutočnil Singapurský Národný vzdelávaci inštitút (National Institute of Education). Vykonal výskum založený na fungovaní princípu "produktívneho zlyhania" (productive failure) v 7. triedach singapurských verejných škôl. Výskumníci pracovali s dvoma skupinami žiakov pri výučbe matematiky. Jedna skupina pracovala tradičným spôsobom pod vedením učiteľa s častou spätnou väzbou - žiaci dospeli k správne riešeniu problému s pomocou učiteľa. Druhá skupina pracovala v skupinách bez zásahu učiteľa a nedospela k správne riešeniu - v priebehu práce však žiaci skúšali rôzne možnosti riešenia. V následných testoch však žiaci z druhej skupiny dosiahli významne lepšie výsledky ako žiaci z prvej skupiny. V procese hľadania druhej skupiny

autor štúdie M. Kapur vidí "skrytú výkonnosť" (*hidden efficacy*), ktorá je výsledkom hľadania vlastných ciest **pochopenia/porozumenia problému oproti prijímaniu už hotových návodov k riešeniu**. Kapur uvádza, že princíp produktívneho zlyhania by mal byť zapracovaný do postupov výučby, a špecifikuje tri podmienky, ktoré podporujú "prospešný boj s neúspechmi" (*beneficiary struggle*): 1. zadanie musí byť náročné, ale nie frustrujúce, 2. žiaci musia mať možnosť vysvetliť svoj postup, hovoriť o ňom, 3. žiaci musia mať možnosť porovnávať dobré a zlé riešenia.

Na Slovensku sa osvedčila metóda vyučovania matematiky podľa prof. Hejného, používaná učiteľmi, ktorí absolvovali vzdelávanie v používaní tejto metódy.

Záver: Novým účinným prístupom, ktorý podporujú ministerstvá školstva hodnotených krajín, je **holistický prístup** vo výučbe, prechod od výučby založenej na výklade učiteľa (frontálna, transmisívna metóda) a memorovaní žiakov k dôrazu na motiváciu študentov a ich aktívne zapojenie, najmä prostredníctvom **skúmajúceho pozorovania a pátrania po veciach, činnostne orientovaného vyučovania**. Veľký dôraz sa kladie na rozvíjanie **kritického myslenia a kreativity**. Reflektujú sa **učebné štýly žiakov** a výučba sa organizuje tak, aby sa naplňali ich učebné potreby. Dôraz sa kladie nielen na vedomosti, ale vyvážené aj na **osobné a sociálne zručnosti a spôsobilosti** a na zvyšovanie kvality **sociálnej klímy** v triedach a školách. Uvedené trendy preukázateľne prinášajú zvýšenie kvality vzdelávania a vedú k dosahovaniu lepších vzdelávacích výsledkov a preto je efektívne cielene ich podporovať.

Použité zdroje:

1. OECD, 2013. Summary of Synergies for Better Learning: An International Perspective on Evaluation and Assessment. Paris
2. PRŮCHA,- J.WALTEROVÁ,- E.MAREŠ, J. 2013. *Pedagogický slovník*: Sedmé, aktualizované a rozšířené vydání. Praha : Portál. ISBN978-80-262-0403-9. s. 368.
3. SAIA.2010.: *Bulletin SAIA, Informačný mesačník o štúdiu v zahraničí a na Slovensku*, November 2010, ročník XX, číslo 11. Bratislava: SAIA, n. o. ISBN 1338-0400
4. TOMKOVÁ, E.2014. *Správa zo služobnej cesty*. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR.
5. UNESCO Bangkok, UNICEF EAPRO and UNICEF ROSA.2013: ASIA-PACIFIC UNIVERSAL PRIMARY EDUCATION : UNESCO and UNICEF. ISBN 978-92-9223-434-8
6. <http://www.aktuality.sk/clanok/241407/testy-pisa-medzinarodne-testovanie-vzdelanost/>
7. http://www.nucem.sk/documents//27/medzinarodne_merania/pisa/publikacie_a_diseminacia/4_ine/PISA_2012_prezentacia.pdf
8. <http://www.ncee.org/programs-affiliates/center-on-international-education-benchmarking/top-performing-countries/singapore-overview/singapore-instructional-systems/>
9. <http://sk.wikipedia.org/wiki/Singapur>
10. <http://pmg.sg/education-education-system-overview/>
11. <http://www.moe.gov.sg/media/parliamentary-replies/2012/04/target-class-size-in-primary-a.php>
12. <http://www.ncee.org/programs-affiliates/center-on-international-education-benchmarking/top-performing-countries/singapore-overview/singapore-instructional-systems/>
13. http://sk.wikipedia.org/wiki/%C5%A0kolstvo_v_Ju%C5%BEnej_K%C3%B3rei
14. <http://www.ncee.org/programs-affiliates/center-on-international-education-benchmarking/top-performing-countries/south-korea-overview/south-korea-instructional-systems/>
15. <http://asiasociety.org/education/learning-world/south-korean-education>
16. <http://www.ncee.org/programs-affiliates/center-on-international-education-benchmarking/top-performing-countries/south-korea-overview/south-korea-instructional-systems/>
17. <http://www.ncee.org/programs-affiliates/center-on-international-education-benchmarking/top-performing-countries/south-korea-overview/south-korea-instructional-systems>
18. http://www.academia.edu/1771810/Organization_and_functioning_of_South_Korean_Higher_Education_System
19. <http://www.ncee.org/programs-affiliates/center-on-international-education-benchmarking/top-performing-countries/south-korea-overview/south-korea-teacher-and-principal-quality/>
20. <http://www.adventura.cz/zeme/taiwan>

21. <http://english.moe.gov.tw/ct.asp?xItem=13807&CtNode=11402&mp=1>
22. <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/tchaj-wan-zakladni-informace-o-teritoriu-18113.html>
23. http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:M60Nyn80qxYJ:https://stats.moe.gov.tw/files/ebook/Education_in_Taiwan/2013-2014_Education_in_Taiwan.pdf+&cd=2&hl=en&ct=clnk&gl=skm
24. <http://en.wikipedia.org/wiki/Buxiban>
25. <http://www.chinapost.com.tw/taiwan/national/national-news/2013/06/28/382303/12-year-compulsory.htm>
26. <http://wenr.wes.org/2010/05/wenr-may-2010-feature/>
27. <http://english.moe.gov.tw/ct.asp?xItem=13736&ctNode=814&mp=2>
28. https://www.google.sk/search?q=Asking+Taiwanese+about+%E2%80%9CTeaching+Methods%E2%80%9D,+I+bet+most+of+them+would+directly+answer:+%E2%80%9CCram!%E2%80%9D+The+Taiwanese+style+of+teaching+should+be+%E2%80%9CEXam+all+the+time!%E2%80%9D+and&ie=utf-8&oe=utf8&rls=org.mozilla:sk:official&client=firefox-a&channel=fflb&gws_rd=cr&ei=asuFU_3KEOep7QaQI4FY
29. <http://www.ncee.org/programs-affiliates/center-on-international-education-benchmarking/top-performing-countries/hong-kong-overview/>
30. <http://www.itseeducation.asia/education-system.htm>
31. <http://www.edb.gov.hk/en/curriculum-development/cs-curriculum-doc-report/wf-in-cur/index.html>
32. <http://www.ncee.org/programs-affiliates/center-on-international-education-benchmarking/top-performing-countries/hong-kong-overview/>
33. https://www.slovensko.sk/sk/agendy/agenda/_zakladne-skoly-1
34. http://www.statpedu.sk/files/documents/svp/1stzs/isced1/isced1_spu_uprava.pdf
35. http://www.statpedu.sk/files/documents/svp/gymnazia/isced3_spu_uprava.pdf
36. https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Slovensko:U%C4%8Ditelia_a_pedagogick%C3%AD_zamestnanci
37. <http://english.moe.gov.tw/ct.asp?xItem=13736&ctNode=814&mp=2>
38. <http://www.ncee.org/programs-affiliates/center-on-international-education-benchmarking/top-performing-countries/hong-kong-overview/>
39. https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Slovensko:V%C3%BDu%C4%8Dba_a_u%C4%8Denie_sa_vo_vy%C5%A1%C5%A1om_sekund%C3%A1rnom_vzdel%C3%A1van%C3%AD
40. <http://www.greatschools.org/parenting/teaching-values/481-parenting-students-to-the-top.gs?page=2>
41. <http://www.ncee.org/programs-affiliates/center-on-international-education-benchmarking/top-performing-countries/singapore-overview/singapore-teacher-and-principal-quality/>
42. <http://news.sky.com/story/1205596/michael-gove-pledges-10-hour-school-days>
43. https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Slovensko:V%C3%BDu%C4%8Dba_a_u%C4%8Denie_sa_vo_vy%C5%A1%C5%A1om_sekund%C3%A1rnom_vzdel%C3%A1van%C3%AD